

teekäija

APRILL

KRISTLIK
AJAKIRI
AASTAST
1904

03.2020
hind 5€
teek.ee

KÜLLI BÄRENSON – arst juba 37 aastat

Tõelist
armastust
lahusoleku
aeg tugevdab

Virtuaalne pühaõhtusöömaaeg

Jumal lasi mul piiluda selle elu taha

Häkaton – ettevõtluse nippe
evangeliumi levitamiseks

Eriolukorra väljakutsed ja võimalused

Maapealsest paradiisist ja taevalauludest

■ Erki Tamm, EKB Liidu president

Vanaemade taevalaulud panid meid igatsema taevast.

Jumala eriline kingitus on valikuvabadus. Oleme sellega viimase kolmekümne aasta jooksul harjunud. Koguduste ja usklike jaoks tähendab see usuvabaduse ning samas ka majandusliku kasvu ajastut. EKB Liidu koguduste perena oleme kogenud Jumala õnnistust nii liikmeskonna kasvu kui mitmete ettevõtmiste õnnestumise näol – viimati seminari tarvis renoveeritud ruumide avamine Tallinnas.

Kriisi algupäevadel jäi mu pilk Liidu selle aasta motole – „Kasvame Jumala väes!” – ja salmle: „**Nüüd oli kogudusel tervel Juuda-, Galilea- ja Samaariamaal rahu end üles ehitada ja käia Issanda kartuses, ja see üha kasvas Püha Vaimu julgustusel**” (Ap 9:31). Esiti tundus, et oleme vaimuliku tunnetusega eksinud. Kuid kas mitte just nüüd ei vaja me Püha Vaimu julgustust?! Neis raskustes ehitab Kristus endiselt oma kogudust ja kaasab oma füüsiliselt hajutatud järgijad missiooni jätkamiseks täiesti uute lahenduste kaudu. Erakordselt muutunud maailmas vajab ebakindlust kogev üksikinimene lootust, mis on tunnistuseks Kristuse ülestõusmisest surnust.

Tõesti, tänast olukorda ja aega pole antud meile valida. Meid on sellesse pandud. Mõtlen nii vabariigi valitsuse kehtestatud piirangutele, kuid eelkõige kogu maailmas valitsevale pandeemiaga seotud kriisile. Sundseis tekitab palju küsimusi. Saan mitmeid kirju, kus mind kutsutakse üles kujunenud olukorrale ühel või teisel viisil reageerima. Teen seda tunnetuses, millesse Jumalaga koos käies olen kasvanud, otsides tema juhtimist ka oma lähemate kaastöölisega.

Erakorralistes oludes pole meil valmis vastuseid. Ka Jeesus palvetas enne eriti keerulist aega oma maapealse Inimese Poja elus: „**Abba, Isa! Sinul on kõik võimalik! Vii see karikas minust mööda! Kuid ärgu sündigu see, mida mina tahan, vaid see, mida sina tahad!**” (Mk 14:36).

Täna mõistame Jeesuse jüngrite kimbatust paremini kui headel aegadel. Mitmel korral oli Jeesus neile rääkinud oma kannatustest, „**neile aga jäi see ütlus arusaamatuks ja nad kartsid temalt seletust küsida**” (Mk 9:32).

Möödunud aastatel on raskete aegade tulemisest kõneldud palju. Analüütikud püüdsid aimata, kust kriis võiks tulla. See, et majandus toimib tsükliliselt, on teoreetiliselt üldteada. Loodeti isegi riikide sedavõrd arukale majandamisele, et suudetakse ohud varakult kõrvale juhtida. Kui kergesti tekib väärtetekujutus, et suudame maa peale paradiisi rajada ja kogu loodut valitseda.

Matteuse 24. peatüki vaimus hoiatusi viimsete aegade raskuste eest on kostunud meie kantslitest ikka. See, mida jüngrid ei mõistnud ja millest headel aegadel on raske aru saada, on täieliku võidu saavutamise viis ja hind, mida ka meie peame maksma. Kristuse taastulemisele eelnevad raskused ei tule üksnes Jumala armu ärälükanute, vaid kogu maailma peale. Ka need, „kellel on Vaimu esmaand, ka meie ise ägame iseenes, oodates lapseõigust, oma ihu lunastust” (Rm 8:23).

Mäletan rootslaste reaktsiooni 90ndate alguses. Nad imetlesid eesti usklike palveid, mis olid täis Jumala usaldamist nii heas kui kurjas. Nemad olid

elanud heas, kuid meie olime õppinud koos Jumalaga käima ka kurjas. Me ei saanud muuta keskkonda, st nõukogude totalitaarset režiimi, aga Püha Vaimu vägi, kes elas Jumala omades, tõi meid sellest läbi. Ja mitte ainult – me võisime olla seal Kristuse tunnistajad. Tõsi, paljud ei uskunud, et meie maa saab uuesti poliitiliselt vabaks. Kuid sellest veel olulisemaks sai usk igavesse ellu koos Jeesusega, kes vabastab patust ja valmistab tee surmast ellu. Vanaemade taevalaulud panid meid igatsema taevast, sest elu siin maailmas oli kuri. Hea aja elu tundub ise taevalikuna ja selle kadumine hirmutav, kui me Kristusele loodame üksnes selles elus (1Kr 15:19).

Head sõbrad! Ma usun, et see kriis möödub. Jumal on lubanud seda mingil põhjusel maailmale juhtuda. Maailmale, mis olemuslikult kannatab inimkonna patuse all, mille tagajärgedeks on haigused ja surm ning lõppeks ka selle maailma hukk (2Pt 3:10). Nii üllatav, kui see ka ei ole – Piiblis öeldakse, et just seda maailma Jumal armastab. Ta saatis oma Poja kõigi nende hädade keskele, et päästa meid hukkumisest ja anda igavene elu igaihele, kes temasse usub. Keerulistel aegadel tuleb teha vastutustundlikke valikuid. See on üks neist..., mis meie igaihe elu jätkumist nii siin maailmas kui igavikus puudutab.

„Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu. Jumal ei ole ju läkitanud oma Poega maailma, et ta kohut mõistaks maailma üle, vaid et maailm tema läbi päästetaks” (Jh 3:16j). ■

6–9 Esimeseks ja ainsaks töökohaks lastearstina sai Tallinna Nõmme Lastepolikliinik, kus töötasin 15 aastat. Osa aega kulus laste sündimise puhul ka nendega kodus olemiseks. Muudatuste tõttu Eesti meditsiinisüsteemis alustasin aastal 2001 tööd perearstina. Pidin uuesti alustama õppimist, et saada perearstiks. Töötan selles ametis tänaseni. Lastest patsiendid said õigel ajal täiskasvanuks. Foto: Bärensonide erakogu

18–20 Pildil Endel poja Vaido ja pojapoja Johannesega Nõmme baptistikirikus meestehommikul. Endel hindab kõrgelt meestehommikule erinevatest kirikutest kogunevate vendade osadust, sest Jeesus palus: „...et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis” (Jh 17:21). Püha Vaim, kelle ümber kogunetakse, on tuntav ka auväärse eas vaegkuulja jaoks ja see on üks põhjus, miks ta võimaluste piires alati kohal on. Foto: Veikko Vösu

27 Jumal on suures osas ühiskonnast „unustatud”. Tema, kes oli aastasadu Euroopa kultuuri kese, kujutava kunsti, kirjanduse ja muusika keskne teema, kellele pühendatud pühad aasta käiku korrastasid, kellele pühendatud pühakojad ilmestasid linnapilti ja keda meenutasid argipäevatavad, on korraga unustatud.

SISUKORD

- Esikaanel. Külli Bärenson. Foto: Päivi Palts
- Tagakaanel. Foto: Päivi Palts

- 2** Maapealsest paradisiist ja taevalauludest *Erki Tamm*
- 4** Eriolukorra väljakutsed ja võimalused *Sven-Joonatan Siibak*
- 5** Üks kogudus ühe Issanda ja Jumala ees *Ermo Jürma*
- 6** Külli Bärenson – arst juba 37 aastat *Jaan Bärenson*
- 10** Kui enam miski pole endine *Einike Pilli*
- 12** Virtuaalne pühaõhtusöömaag *Toivo Pilli*
- 13** Jumal lasi mul piiluda selle elu taha *Sven Ehavald*
- 14** Soolatopsi tulebki raputada *Jael Puusaag*
- 16** Miks kristlaste abielud purunevad? *Maire Latvala*
- 17** Penderecki raske lootuse muusika *Joosep Tammo*
- 18** Endel Palmiku armust kantud elutee *Enn Palmik*
- 21** Tõelist armastust lahusoleku aeg tugevdab *Meego Remmel*
- 22** Kolmas päev on Jumala päev *Joosep Tammo*
- 22** Vaiki tormis! *Lehte Jürimäe*
- 23** Häkaton – ettevõtluse nippe evangeeliumi levitamiseks *Marlen Pihl*
- 24** Oma rahu ma jätan teile *Karita Kibuspuu*
- 25** Palve ilma eest *TK*
- 25** Piibli juhised hakkamasaamiseks eriolukorras *Piibli ristsõna*
- 26** Ettevalmistus kuulub alati Jumala plaanidesse *Ragne Kivimets*
- 27** Jumal ei unusta *Joosep Tammo*

EESTI EVANGEELIUMI
KRISTLASTE JA BAPTISTIDE
KOGUDUSTE LIIT

Eriolukorra väljakutsed ja võimalused kogudustes

■ Sven-Joonatan Siibak, EKB Liidu juhatuse liige, LNK juhataja

Seoses COVID-19 ülemaailmse pandeemiaga kuulutas Eesti Vabariigi valitsus 12. märtsil välja viiruse leviku tõkestamiseks eriolukorra. Kehtestatud eeskirjad puudutavad otseselt ka koguduste elu. Alates 15. märtsist ei toimu tavapäraseid teenistusi palvetades, kuna tänased reeglid ei luba suuremaid kogunemisi, mis aitavad nakkuse levikule kaasa. Seepärast on katkestatud palvetunnid, kooriharjutused, pühapäevakoolid, kodugrupid jne. Muidugi ei ole uus olukord keelustanud Jumala kummardamist. Analoogsetes tingimustes on Kristuse kogudus elanud ajaloos ja laias maailmas ka tänapäeval.

Jumalateenistustel on meil võimalik osaleda raadio vahendusel. Pühapäeviti toimuvad ülekanded rahvustelevisioonis nii eesti kui ka vene keeles.

Rida kogudusi on saanud viia oma teenistused ja erinevad programmid interneti keskkondadesse, vaata: kogudused.ee/koguduste-teenistused-veebis. Mitmed kogudused on sellises töös liitunud, Hiiumaal on alustatud lausa üle-saarelist ühisteenimist. Julgustav on see, et nii on pühapäevane jumalateenistustel osalejate arv kasvanud üle Eesti. Enamus sellest vaimulikust toidulauast on järelkuulata/vaadatav.

Nüüd on igal kogudusel paras aeg ka oma interneti kodulehe ajakohastamiseks.

Paljud (kodu/väike)grupid kohtuvad video vahendusel, vaata: kogudused.ee/veebiosadus.

Osa palvelaid on kindlatel aegadel avatud ja soovijad saavad üks-ühele vestelda ning palvetada. Muidugi on sealgi oluline jälgida kehtestatud kaitsemeetmeid.

Säilitagem vaimulik distsipliin ka oma kodus/peres – võtame aega palveks, Piibli ja vaimuliku kirjanduse lugemiseks.

Liidu häälekandjat Teekäija on sellel ajal hea lugeda.

Edasi on tulnud lükata oodatud ühisüritused:

EKB Liidu aastakonverents lükati edasi 23. maile (kui piirangud on selleks ajaks tühistatud). Liidu tänaste juhtide volitused jätkuvad valimiskonverentsini. Liidu **suvefestival** jääb sel aastal ära.

Koguduste aastapäevade/juubelite tähistamine, väljasõidud/laagrid jne on mõttekas edasi lükata.

Liidu juhatuse koosolekud 17., 24. ja 31. märtsil olid internetipõhised. Piirkonnavanemate ja vanematekogu juhtidega kooskõlastatult otsustati nimetada uueks peasekretäri kohusetäitjaks alates 6. aprillist **Christopher-Andre Kontus**. **Sven-Joonatan Siibak** jätkab olulisi arenguid ootavate valdkondade, nagu noorsootöö, koguduserajamine, jt uued initsiatiivid, tööd juhtides. Lisavahendeid selleks sai Liit sihtsuunitlusega aasta alguses USA-st.

Analoogselt toimus 30. märtsi õhtul EKB Liidu **piirkonnavanemate kogunemine** ja 1. aprillil **EKNi kirikujuh-tide** ja **EKNi juhatuse nõupidamised**, kus arutati Suure nädala korraldamist.

Nagu kõik Eestimaa koolid, on praegu koduõppel ka **Kõrgem Usuteaduslik Seminar**. E-õppe keskkonna MOODLE kasutamises on arenenud nii üliõpilased kui õppejõud. KUSi kodulehel kus.kogudused.ee on kasulikke materjale ka igale õppivale kristlasele.

Valduste OÜ nõukogu koosolek valis 7. märtsil juhatuse esimeheks **Henri Lehtsaare**, liikmeteks **Kaspar Nummert** ja **Romm Aviste**. **Meelis Kibuspuu** kutsuti oma avalduse alusel juhatusest tagasi ja ta sai nõukogu esimeheks, sest **Ardo Ojasalu** loobus esimehe kohast ja on nõukogu tavaliige.

Märtsikuu Karjasekirjas pöördus vanematekogu esimees **Joosep Tammo** koguduste juhtide poole annetamise küsimuses:

1) Kuna mitmed eakad koguduseliikmed ei ole internetimakse oskustega, on neil ikka pereliikmeid, kes saavad aidata. Nüüd on aeg sellest jälle rääkida.

2) Neid, kellel puudub ülekannete võimalus, julgustada kõrvale panema seda osa, mis nad muidu oleksid korjanduskarpi pannud. Kui kogunemised on taas lubatud, saab kogutud summa korraga kogudusse tuua.

Paraku on kogu maailmas majanduslikult ees kitsamad ajad. Ilmselt kasvab tööpuudus, kõik ei saa jätkata oma erialal ja sissetulekud vähenevad. Samas jääb paljudel mobiilsetel koguduseliikmetel mõneks ajaks ära kirikusõit (ja ka puhkusereisid), sealtki peaks vabanema määrgatav osa rahalisi vahendeid. Muutunud oludes vajab koguduste ja Liidu ühistöö jätkuvalt meie kõigi rahalist toetust!

Keegi meist ei ole valinud või soovinud neid olukordi, millega peame täna silmitsi seisma. Samas tuleb see meile meelde, et jüngrite ülesanne ja võimalus on olla ajastu lõpuni Jeesuse tunnistajateks (Ap 1:7–8). Seda mitte iseene jõust, vaid Püha Vaimu väes, kes meid selles ajas eriliselt kokku liidab. Nagu on kirjas ka Liidu selle aasta motona – „Kasvame Jumala väes!”. ■

teekäija

teek.ee

03/2020 (316)

ISSN 1736-1605

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu väljaanne

Peatoimetaja: Ermo Jürma

Tel 56220045

e-post: ermo@teek.ee

Toimetusrühm:

Märt Saar, Toivo Tänavsuu,
Leho Paldre, Hele-Maria Kangro

Keeletoimetaja: Tiiu Palm

Toimetuse aadress:

Koskla 18, 10615 Tallinn
Tel 6700698

Trükk: AS Rebellis

Kujundaja: Päivi Palts

TELLIMINE

- Teekäija kodulehelt: teek.ee
- pangäulekandega: Eesti EKB Koguduste Liit, Swedbank EE732200001120064572 (selgitusse: oma nimi ja aadress, kuhu ajakirja tellitakse)
- EEKBL kantselei: tel 6700698
- koguduste kaudu

Tellimishinnad:

2020. aasta (8 numbrit) 35 eurot

Ilumiskuud: jaanuar, märts, aprill, juuni, august, september, oktoober, detsember (=Jõuluteekäija)

Reklaamihinnad:

	1 lk	½ lk	¼ lk
4 värvi	64 €	42 €	25 €
2 värvi	38 €	22 €	13 €
1 värv	25 €	16 €	10 €

KRISTUSE SÕNA KAUDU
KINGIB JUMAL MEILE USU,
MIS ON APOSTLITE USUGA
TÄIESTI SAMAVÄÄRNE.

Üks kogudus ühe Issanda ja Jumala ees

■ Ermo Jürma, Teekäija toimetaja

Piiblis on Tooma kohta teateid vähe ja jüngrite ringis on ta nagu kõrvaltegelane. Ülestõusmispühadel tõuseb ta aga tribüünile. Tema isikus näeme, milline on kogudus.

On sündmusi, millest kahju kannatamata puududa ei saa. Mitte minna kaasa oma lapsega esimesel koolipäeval poleks lapsele ainult väline kriimustus, vaid sisemine mõra kogu eluks.

Jüngritele oli Jeesusega koosolemine kõik (Mk 3:14). Nad olid välja valitud selleks, et elada alates Jeesuse ristimisest kuni tema taevaminekuni kõigele vahe- tult kaasa. Nendest kui esitunnistajatest pidi saama sidelüli Issanda ja koguduse vahel. Nendelt on pärit vastused küsimustele: Kes Jeesus oli? Mida ta soovis? Mida ta töötas? Mida ta teostas ja saavutas ülestõusmise läbi?

Aga ülestõusmise järel Toomas „ei olnud nendega, kui Jeesus tuli” (Jh 20:24). Üks kaheteistkümnest oli oma tunnistaja rollist väljas. Ta puudus sellest, milleks ta oli kutsutud. Ta ilmus välja alles kaheksa päeva pärast. Kuid kesk jüngrite juubeldust – „Meie nägime Issandat!” – oli Toomas kui võõras külaline ja seadis uskumiseks kolm tingimust: kui ma näen Jeesuse kätes naelaarme, panen neisse oma sõrme ja näen ta küljehaava.

Meie ei ole kaheteistkümnest hulgast, aga analoogselt Toomaga on meilgi koguduses oma koht, mis ei tohi tühjaks jääda. Muidu võime magada maha kohutumise elava Issandaga. Vaimuliku elukauguse tõttu tekivadki koguduse ihusse mõrad ja selle ülesehitamine lonkab.

Kuid Issanda tulekuga olukord muu-

tus. Ühegi etteheiteta näitas Jeesus oma haavu ja vastas Tooma tingimustele. Nüüd võis Toomas öelda kõigi ees: „Minu Issand ja minu Jumal!”

Seejärel rääkis Issand usklikuks saamise kahest teest.

Esmalt: „...sa usud seepärast, et sa oled mind näinud”. Toomas jõudis elava usuni läbi nägemise nagu apostlid, kellest keegi ei uskunud enne, kui nägi. Nende tee oli seepärast eriline, et neil on võtmeroll tervele hilisemale kogudusele. See pole aga meie kogemus.

Seejärel vaatas Jeesus prohvetlikult loendamatu hulga: „Õndsad on need, kes ei näe, kuid usuvad.” Nüüd kehtib: „...usk tuleb kuulutusest, kuulutus aga Kristuse sõna kaudu” (Rm 10:17). See Piiblis talletatud „Kristuse sõna” elab esitunnistajate nägemisest. Selles ei voola üksnes sõnad, vaid Jumala Vaim. Sealt saabub meilegi usk: „Minu Issand ja minu Jumal!”

Kristuse sõna kaudu kingib Jumal meile usu, mis on apostlite usuga täiesti samaväärne. Rohkem Jeesuse nähtavaid ja käegakatsutavaid ilmumisi polnud vaja.

Praegu oleme asetatud erakorralisse olukorda, kus me kodudes püsiva kogudusena ka oma usukaaslasi „näeme aimamisi, nagu [ekraani]peeglist, siis aga palgest palgesse” (1Kr 13:12). Kuid esitunnistajate ring on uskujaile avaldanud, et kui tagasitulev Jeesus „saab avalikuks, siis me oleme tema sarnased, sest siis me näeme teda, nii nagu ta on” (1Jh 3:2).

Selliseid uskujaid kiidab Jeesus õndsaks. ■

▲ Külli ja Jaani 40. pulma-aastapäev Eesti Vabaõhumuuseumis. Kokku on saanud kogu Bärensonide suguvõsa.

KÜLLI BÄRENSON – arst juba 37 aastat

- Jaan Bärenson, Eesti Piibliseltsi peasekretär
- Fotod: Bärensonide erakogu

Talle kiituse lauliku üks pikemaid laule – „Ameerikamaal üks usklik ema” – oli mul peas.

Olen intervjuud tehes erilises olukorras. Paljude aastate jooksul on tulnud intervjuerida erinevaid inimesi nii trükisõna kui raadio jaoks. Nii lähedase inimese, kui oma abikaasaga, ei ole veel kordagi intervjuud teinud.

Oled olnud aastakümneid arst. Osalet aktiivselt kristlike arstide tegevuses ja oled olnud ka koguduses mitmetes ülesannetes. Alustame aga algusest, kust algas sinu tee siin maailmas, mida mäletad lapsepõlvest, kes olid su vanemad?

Sündisin Tallinnas. Kasvasin üles Viru tänaval Tallinna ajaloolises vanalinnas. Mäletan, et hommikuti ajas mind üles hobuste kabjaplugin. Vanalinna väikes-

tesse poodidesse toodi kaupa hobustega. Nii oli see 50ndate lõpus ja 60ndate alguses.

Minu vanemad olid tööil, ema läks tööle tagasi, kui olin saanud 6kuuseks. Mind hoidis päeval hoidjatädi, tädi Mii, nagu teda kutsusime. Ta oli Oleviste kogudusest ja temaga koos lauldes õppisin paljud Talle kiituse laulud selgeks. Talle kiituse lauliku üks pikemaid laule – „Ameerikamaal üks usklik ema” – oli mul peas. Hoidjatädi võttis mind kaasa oma sõbrannade juurde, kus ma alati laulsin neid laule. Mulle need laulud ja laulmine väga meeldisid.

Mäletan sellest ajast kaerahelbeputru ja kohukesti – kohupiimakohukesti pulga otsas.

Päeval tegi hoidjatädi lõunauinakut ja mina läksin maailmast kodulinna uudistama. Selleks et püsiksin kodus, peitis hoidja toavõtme oma põlle tasku. Leidsin siiski võtme üles ja jälle läksin... Tutvusin raamatupoes Rahvaraamat müügil olevate raamatutega (pood asub ikka samas kohas – Harju tänaval). Käisin uudistamas ka Toompead. Mäletan, et eksisin ära. Kuidas koju tagasi sain, seda enam ei mäleta. Ei olnud siis veel nelja-aastanegi.

Isa oli pärit Tallinna lähedalt Jõelähtme kihelkonnast ja ema oli pärit Virumaalt Veneverest.

Mõlemad olid tulnud maalt linna tööle.

Kui varem käisin kirikus üks kord kuus, siis koju minnes hakkasin ootama, millal jälle koguduse keskele saan.

Oled pärit kristlikust kodust.

Vanemad kuulusid mõlemad Oleviste kogudusse. Isa oli pärit luterlikust traditsioonist, aga külastati ka Valkla ja Rummu baptistikogudusi. Emapoolsed vanemad olid seotud Laekannu vennaskogudusega. Ema oli Tallinna tulles Immaanueli Evangeeliumi Kristlaste Vabakoguduses, kust tuldi Olevistesse.

Milline on olnud su koolitee?

Kooliteed alustasin Tallinna 2. Keskkoolis, mille ka lõpetasin. Kool oli enne sõda olnud Tallinna Reaalkool ja on seda taas.

Kuigi olen pärit kristlikust kodust, tegin kaasa peaaegu kõik tole aja poliitilise karjääri valikud, alustades oktoobrilapse seisusest, sealt edasi pioneer ja lõpuks komnoor. Vanemad ei keelanud minu valikuid, aga vaevalt olid nad sellel olukorraga rahul. Jätsid siiski mulle võimaluse ise tegutseda.

Olin korralik ja hea õpilane. Keskkooli lõpueksamitel pidin aga läbi kukkuma, kuna varem hea õppe edukuse tõttu ei olnud pidanud eksameid tegema.

Nii mõnigi kord kristlikust kodust pärit noored leiavad ühel hetkel, et kirikuskäimine ei ole enam vajalik. Kuidas sinul?

Vaatamata kristliku kasvatuskeelule, tegutses Oleviste koguduses nõukogude ajal pühapäevakool, mida korraldati kodudes. Minule ei meeldinud pühapäevakoolis käia. Käisin koos vanematega pühapäeval kirikus. Kuid ühel hetkel ei soovinud ma enam kirikus käia. Tegime vanematega leppe, et käin kirikus üks kord kuus. Nii toimus see kuni 16. eluaastani. Püüdsin käia oma teed.

Kuidas sa päriselt kogudusse jõudsid?

Minu tädi Ella Leedjärv suri vähki. Oleviste kirikus matuse ajal tundsin, et siin on hea olla.

Siis ma ei teadnud, et tädi Ella oli kogu aeg minu ja minu õe eest palvetanud. Seda saime hiljem teada. Tädi Ellaga on veel üks ilus lugu, mida jutustas mulle aastaid hiljem sinu onunaine Helju Kibuspuu. Onkoloogias töötades kuulis ta pealt kahe arsti omavahelist vestlust, kus üks ütles teisele, et „kui tahad teada, kuidas usklikud surevad, siis mine vaata seda inimest, milline rahu on temas ja milline on tema silmavaade”.

Nädal peale tädi surma sain usklikuks. Oli aasta 1973. Olevistes toimusid juba Maarja kabelis ansambliõhtud, mida korraldas segakoor. Need õhtud olid Effataa ärkamise ettevalmistus. Neil õhtutel oli üks ettekanne ja muusikat. Isa kutsus meid koos õega sinna. Lõpulaulu ajal minu kõrval istunud vanem vend, Theodor Männik, pakkus lauluraamatut, et saaksin näha laulusõnu. Ütlesin rõõmuga talle, et mul on selle laulu sõnad peas. Kutsuti eestpalvele. Õde Siiri ütles: „Läheme ka!” Ja nii läksimegi eestpalvele. Ei hakanud pikemalt mõtlema ega kaalutlema. Koguduse karjane Oskar Olvik palvetas meiega ja kõik sai selgeks, et olen Jumala laps.

Kui varem käisin kirikus üks kord kuus, siis koju minnes hakkasin ootama, millal jälle koguduse keskele saan.

Otsustasid välja astuda komsomolist. Tol ajal see nii lihtsalt ei käinud. Astud välja ja kõik. See tegu tõi kaasa päris palju sekeldusi.

Usklikuks saades otsustasin, et nüüd tuleb komsomolist välja astuda. Läksin klassijuhataja juurde ja avaldasin soovi, et lahkun komsomolist. Klassijuhataja küsis, kas olen usklikuks hakanud. Vastasin, et olen küll. Nii klassijuhataja kui ka õppealajuhataja ütlesid mulle, et kan-

natagu ma selle asjaga, sest ma ei olevat veel valmis seda kõike läbi tegema, mida see samm võib kaasa tuua.

Läksin sama küsimusega Osvald Tärki juurde. Rääkis talle oma murest ja palvetasime. Peale palvet ütles Tärk, et kannata ja oota, küll tuleb õige aeg.

Peale keskkooli lõppu komsomoli liikmepiletite vahetuse käigus jäin organisatsioonist välja.

Ülikooli läksin juba „puhaste paberitega”.

Muusika ja laulmine on sinu elus olnud alati olulisel kohal. Jutustaksid ehk lühidalt oma teest muusikaga.

Viieaastaselt hakkasin laulma Eesti Raadio lasterühmas. Edasi viis tee Ellerheina, kus laulsin kuni ajani, mil alustasin aktiivset tegutsemist Oleviste koguduses. Kirikus laulsin tütarlaste ansambelis, noortekooris, Effataas, segakooris, mandoliinikooris. Ansambli IXΘΥΣ on eriline koht minu elus. Ansambel alustas aastal 1974. Käisime ansambli ja konsiiliga kümnetes Eestimaa palvelates laulmas ja kuulutamas. Meelde on jäänud evangeeliuminädalad ja koosolekud Paladel Hiiumaal, Viljandis, Mustvees jne.

Sellest ajast on jäänud südamesse ja meelde laul „Võta kõvasti kinni sa oma Päästja käest”.

▲ Koos ansambliga said armsaks paljud Eestimaa palvelad. 70ndate alguses Sadalas.

▲ Peale päevatööd puhkehetk koduaias, kus alati on midagi teha.

Need sõnad kinnitavad ja julgustavad veel tänagi.

Osalesid aktiivselt noortetöös ja ühel päeval lähed Tartu Ülikooli õppima arstiks. Jätad maha Tallinna ja lähed. Lapsena soovitud paljude ametite hulgas oli ka arsti amet. 1976. aastal astusin Tartu Ülikooli pediaatria osakonda. Esialgu olid kõik nädalavahetused kas Tallinnas või siis seal, kus ansambel oli esinemas. Seetõttu ma Tartu koguduste elus kaasa ei töötanud. Ülikooli lõpetasin aastal 1983 lastearstina.

Enne ülikooli lõpetamist toimus sinu, tegelikult meie mõlema elus tähtis sündmus. Me abiellusime.

Abiellusime 1979. aastal. Olime mõlemad veel üliõpilased. Täna on meie pere kasvanud suureks. Meil on 4 täiskasvanud last ja 8 lapselast. Igaüks on leidnud oma tee ja töö. Üks tütardest järgis ema eeskuju ja lõpetas tänavu Tartu Ülikoolis residentuuri neonatoloogia alal ja töötab Tartus sünnitusmajas vastündinute arstina.

Sellest lapsest on saanud vastündinute arst, kes omakorda aitab probleemseid lapsi.

37 aastat tagasi alustasid tööd arstina Esimeseks ja ainsaks töökohaks lastearstina sai Tallinna Nõmme Lastepoliikliinik, kus töötasin 15 aastat. Osa aega kulus laste sündimise puhul ka nendega kodus olemiseks. Muudatuste tõttu Eesti meditsiinisüsteemis alustasin aastal 2001 tööd perearstina. Pidin uuesti alustama õppimist, et saada perearstiks. Töötan selles ametis tänaseni. Lastest patsiendid said õigel ajal täiskasvanuks. Lastearstina töötades sain praktika oma laste peal, mistõttu oli hea lastevanemaid aidata. Täna on nendest lastest juba ise saanud emad-isad ja nende vanematest minu patsiendid. Kui oma lapsed olid väikesed, siis ei osanud ma teismeliste patsientidega töötada. Kui oma lapsed said sellest east läbi, olid kogemused juba olemas. Nüüd, mil oma lapsed on täiskasvanud ja aastatega on kogemusi juurde tulnud, vajavad noored inimeseks saamisel ikka veel head sõna ja mõistmist, lisaks ravimitele.

Kristlasest arstina vajame Jumalikku kogemust, et mõista, mida meilt oodatakse. Meie perre sündis laps tugeva hapniku puuduse ja kaelatraumaga ning arstid ei olnud kindlad, kas ta hommikul veel elab. Minu säästmiseks pandi mind üksikpalatisse. Minu palveks oli: „Jumal, võta see laps ära täna öösel, kui ta peab surema, et ta ei jääks invaliidina elama.” Hommikul tuli lastearst ja ütles,

et „hakka või Jumalat uskuma, sest laps peaks olema surnud, aga ta hakkas oma käsi liigutama.” Teist korda kuulsin sama lauset Tallinna Lastehaigla vastündinute osakonnas, kus veetsime järgnevat poolteist kuud. Seal sain elu suurima kogemuse, mida patsient ootab arstilt. Ma mõistsin, kui olulised on arsti roll ja tema poolt öeldud sõnad lapsevanemale. Peale pikka haiglaaega tulime koju „terve” lapsega, sest keegi ei teadnud, milliseks selle lapse tervis kujuneb. Olime valmis kasvatama ka puudega last. Sellest lapsest on saanud vastündinute arst, kes omakorda aitab probleemseid lapsi.

Sinu elus on tähtis koht Eesti Kristlike Arstide Ühingul.

EKAÜ asutati 1991. aastal ja ma olen selle ühingu asutajaliige. Mitmeid aastaid olen olnud ühingu juhatuses. Ühingu eesmärgiks on koondada kristlastest arste erinevatest kirikutest. Organisatsioon korraldab mitmesuguseid konverentse ja üritusi. Teeme koostööd rahvusvaheliste sõsarorganisatsioonidega.

Ligi 30 aastat tagasi alustasid ühingu tööd H. Kapral, E. Kranig, M. Lipping jt. Praegu on meie põlvkond tegevuses. Loodan, et uus põlvkond võtab töö üle.

Vana Testamendi apokrüüfidest – Jeesus Siiraki raamatus on kirjutatud

selline tekst: „Austa arsti – sa ju vajad teda – austusega, mis temale kuulub, Sest Issand on loonud ka tema! Sest tervestegemine tuleb Kõigekõrgemalt...” (Srk 38:1–2a). See tekst on kirjutatud küll inimestele, et nad austaksid ja hindaksid arste. Kuidas saad teenida Jumalat ja kaasinimesi oma tööga?

Mul on olnud elus selline kogemus, et üks minu patsient kutsus mind oma meest vaatama, kes oli Diakoonia haiglas suremas. Ka mees oli olnud minu patsient. Ei osanud aru saada, miks mind tahetakse sinna haiglasse. On ju seal omad arstid olemas. Nõustusin siiski ja läksin. Suriija mehe abikaasa läks minu tulles kõrvale, sirmi taha, ja lasi mul üksinda olla selle lahkuva mehega. Mida ma oskasin seal teha. Vaikselt õhata Jumala poole, et lahkuja võiks rahu lahkuda. Paitasin mehe pead ja oligi kõik. Minu palatist lahkudes ütles suriija abikaasa, et ta „kuulab ikka Pereraadiost sind”. Patsient teadis, miks tal oli vaja mind sinna. Sageli me ei tea, miks meid kutsutakse. Ka patsiendid teavad meist rohkem, kui me oskame arvata.

See paneb meile väga olulise vastutuse, et me teeksime oma tööd hästi ja Jumala juhtimise all.

Oled mitmed korrad külastanud Püha maad ja ka teisi piiblimaid. Miks see on sulle oluline? Milline on sinu igapäevane kogemus Jumala sõnaga – Piibliga? Millised piiblisalmid on sinule olulised?

Noore kristlasena sain olulise tõe isiklikule Piibli lugemisele. Kodugrupis olid Piibli lugemine ja uurimine ning õppimine väga olulisel kohal. Olevistes esmaspäeva õhtutel oli noorteõhtu, kus O. Olvik õpetas Piiblit. Noortekoori harjutustel O. Tärk. Nad mõlemad õpetasid ka neljapäevastes piiblitundides.

Kui avanes võimalus külastada Iisraeli, tegin seda suure huviga. Oluline on näha neid paiku, kus Piiblis jutustatud lood ja sündmused on toimunud. See teeb Piibli elavaks. Ei ole ainult sõnad, vaid Piiblis nimetatud paigad saavad reaalsuseks ka minule. Iisraeli külastamine aitab mõista Jeesuse elu ja evangeeliume. Apostlite tegude raamat avaneb, kui külastad Türgit – näiteks Efesose linna. Patmose saarel mõtled Ilmutuse raamatule.

Paljude piiblitekstide juures on ehk üheks südamelähedasemaks Psalm 23. See on ikka ja jälle minu mõtetes. Hommikul elektrirongiga tööle sõites on mugav oma nutitelefoni lugeda Piiblit, ka-

sutades äppi kalender.net. Balti jaamast Hiiule on paras aeg lugeda Jumala sõna enne tööpäeva algust.

Maailma on tabanud korona pandeemia. Paljud inimesed on hirmul. Maailmamajandus on seiskunud. Igapäevane elu on keeratud nagu pea peale. Istume kodus. Jumalateenistused on kättesaadavad vaid virtuaalses vormis. Mida sina arstina tahaksid lugejale öelda?

Eelkõige, usaldage Jumalat! Maailmas on palju häda ja valu ning surma. Jumal on saatnud oma Poja, Jeesuse Kristuse siia maailma. Jeesus on lubanud meie juures olla ajastu otsani (Mt 28:20).

Usun, et Jeesus Siiraki mõtted on ka täna ajakohased. „Ka arstile anna võimalus, sest Issand on loonud ka tema, ja ära hoiu teda enesest eemal, sest temagi on vajalik! On aegu, millal abi on nende käes. Sest ka nemad paluvad Issandat, et neil õnnestuks leevendus ja ravi, et säilitada elu” (Srk 38:12–14). ■

Ka patsiendid teavad meist rohkem, kui me oskame arvata.

▲ Eesti Kristlike Arstide Ühenduse juubelikonverents „EKAÜ 25” Tartu Kolgata kirikus.

KUI ENAM MISKI POLE ENDINE

■ Einike Pilli, KUSi rektor
■ Foto: Karmen Maikalu

Ajaloo on hetki, mille kohta on öeldud: pärast seda sündmust pole maailm enam kunagi endine. Siis kui Berliini müür langes ja külm sõda lõppes või kui New Yorgi kaksiktornid varisesid. Kui aatompomm plahvatas või Covid-viirus plahvatuslikult terve maakera nakatas. Majanduskriisidest ja ilmasõdadest rääkimata.

Mõnikord käivitab pealtnäha väike sündmus suure ahelreaktsiooni. Füüsikas tuntakse seda kaoseteooriana, mille järgi võivad keerukates süsteemides toimuvad väikesed muutused kaasa tuua ülisuured ja ettenägematud tagajärjed.

Inimajaloo on veel üks hetk, mis oli pöördelisem kui kõik eelnimetatud. Sellel inimkonna kõige pimedamal tunnil kannatas Jumal ise. Sel päeval viidi täide maailma kõige ebaõiglasem kohtuotsus ja Jumala Poeg hukati ristil inimeste poolt. Inimkonna patukoorma all surev inimeseks saanud Jumal karjatab: „Mu Jumal, mu Jumal, miks sa mind maha jätsid!” Keegi ei tundu vastavat. Siis sureb Jeesus ja templi eesriie käriseb üle maa laskunud pimeduses pikuti kaheks. Kurjus võidutseb. Aga taevas loetakse kolmeni.

Vaid mõnikümme tundi läheb mööda ja hommikuvalguses on kõik teistmoodi. Udu on hajunud. Haud on tühi. Unest ärrganud rooma sõdurid on paanikas, hauale tulnud naised on hämmastuses ja jüngeritel on raske uskuda tühja hauda, mida nad näevad. Aga päevapeale ja pikkamööda saavad Jeesuse järgijad aru, et Jeesus on Kristusena üles tõusnud ja elu on võitnud surma. Surm on neelatud võidusse.

Jumal tuli meile lähedale, lähemale kui 2 meetrit.

Vaid paar aastakümnet läheb mööda ja Paulus kirjutab: „Mis me siis ütleme selle kohta? Kui Jumal on meie poolt, kes võib olla meie vastu? Tema, kes oma Poegagi ei säästnud, vaid loovutas tema meie kõikide eest, kuidas ta ei peaks siis koos Pojaga meile kõike muud kinkima? Kes võib süüdistada Jumala valituid? Jumal on see, kes õigeks teeb. Kes võib meid hukka mõista? Kristus Jeesus on, kes suri ja, mis veel enam, kes üles äratati, kes on Jumala paremal käel ja kes palub meie eest. Kes võib meid lahutada Kristuse armastusest? Kas viletsus või ahistus või tagakiusamine või nälg või alastiolek või hädaoht või mõök? Nagu on kirjutatud: „Sinu pärast surmatakse meid kogu päeva, meid koheldakse nagu tapalambaid.”

Kuid selles kõiges me saame täieliku võidu tema läbi, kes meid on armastanud. Sest ma olen veendunud, et ei surm ega elu, ei inglid ega peainglid, ei praegused ega tulevased, ei väed, ei kõrgus, ei sügavus ega mis tahes muu loodu suuda meid lahutada Jumala armastusest, mis on Kristus Jeesuses, meie Issandas” (Rm 8:31–39).

Kristuse surnuist ülestõusmine on ühteagu nii isiklik kui kosmiline ja kogukondlik võit.

ÜLESTÕUSMISE ISIKLIK MÕÕDE

Isiklikus elus oleme kogenud hädaohutunnet ja ehk ahastustki. Kellelegi pole päris tundmatu üksilduse karantiin ja paljud teavad, mida tähendab hirmu vangistus. Kellel meist poleks olnud viimastel päevadel tunne, et kuskilt valutab, ja osa meist teavad, mida tähendab inimliku taluvuse piire kompav ärevus.

Aga ehk pole praeguse aja suurim küsimus, kuidas sellest perioodist füüsiliselt ja majanduslikult tervena välja

tulla. Viimased nädalad on pannud meid uuesti otsa vaatama enda ja ehk veel enam oma kallite surelikkusele. Surma peegli ees läheb tavaliselt mõte eriti selgeks. Mineviku pildid segunevad olevikuga. Seal pole harvad ka hukkamõistu ja enesesüüdistuse mõtted. Mida kõike oleks võinud teha teisiti! Surma jõud surub meid alla.

Ükskõik kus Sa oma eluga hetkel oled, see ei ole kõik. Alati on midagi veel! Ristil surnud ja kolmandal päeval üles tõusnud Kristus on vägi kustutada kõik, mis on jäänud minevikku ja mis sind praegu, olevikus rõhub: süü, häbi, lein ja ahastus. Vabadus ja elu on ainult ühe palve kaugusel – palu Jeesusel anda Sulle andeks, mis on olnud, ning tunnista teda oma elu juhiks ja isandaks.

Võib-olla sa ütled, et jah, ma olen Jumala laps. Aga koged Sa tema elu, vabadust ja ülestõusmise rõõmu? Või kannad endaga kaasas surmahõngulisi koormaid, mis Sind alla rõhuvad ja süüdi mõistavad? Kristuse ülestõusmise võit kehtib ka meile, kristlastele!

Kui meil endal kõik hästi välja tuleks, polekski Jeesuse ülestõusmise väge vaja! Me ei pea ise ennast võidule aitama – selleks on Kristus ja tema ülestõusmise vägi. Usalda teda!

Kõigele eelöeldule vaatamata on ilmselge alahindamine öelda, et Jeesus suri ainult minu pärast, minu patu lunastuseks, ja tõusis üles ainult minu elu tähendusrikkaks ja võidukaks elamiseks. Kui Jeesus oma sõbra Laatsaruse haua ääres seistes ütleb: „Mina olen ülestõusmine ja elu!” ei mõtle ta ainult ennast ja Laatsarust.

ÜLESTÕUSMISE ÜHISKONDLIK MÕÕDE

Seepärast on Jeesuse surmal ja ülestõus-

Sellel inimkonna kõige pimedamal tunnil kannatas Jumal ise.

misel üksikisikust palju laiem, kosmiline ja ühiskondlik mõõde. Kui Paulus räägib oma jutluse tekstis inglitest ja peainglitest, puudutab ta palju enam kui planeeti, millel meie elame. Kuigi ka seda. Kui ta räägib praegusest ja tulevast, viitab ta lisaks meie ajale tervele inimajaloole. Kui ta räägib väest, kumab sealt läbi selle maailma valitsejate võim. Mitte miski pole enam peale Kristuse ülestõusmist endine!

Nii nagu meie isiklikus elus on hävitavaid jõude, on neid ka meie ümber: haiguseid, vaesust, vägivalda, hoolimatust ja manipuleerimist. Loodu kannatab ja koos looduga kannatavad haavatavaimad kõige rohkem. Maailm on täis surmajõude. Need jõud on liiga tugevad, et neile ise vastu hakata.

Paavst Franciscus on öelnud: „Mis tahes kannatuse leevendamise katse annab ainult osalisi tulemusi, kui see ei lähtu transtsendentsusest, st Jumalast.” Sel kevadel oleme õppinud panema oma lootust Jumalale rohkem kui kunagi varem. Ta pole mitte meie maailma viimane, vaid ainus lootus.

KÕIK VAENLASED PANNAKSE JALGE ALLA

Paulus kirjutab korintlastele: „Sest tema peab valitsema kuningana, kuni Jumal paneb kõik vaenlased tema jalge alla. Viimse vaenlasena kõrvaldatakse surm” (1Kr 15:25j). Seda Lähis-Ida regioonis kasutatavat võimast kujundit „jalge alla panemisest” kui täielikust võidust vaenlase üle ilmestab ka Ps 110: „Issand ütles minu Issandale: „Istu mu paremale käele, kuni ma panen su vaenlased su jalgealuseks järjeks!””

Kairo antiigimuuseumis eksponeeritakse Tutanhamoni (suri 14. saj eKr) hauakambrit. Selle juurde kuulub troonil istuva vaarao elusuurune puust kuju. Terve troonialune on täidetud hoolikalt voolitud vaarao vaenlaste kujudega, kõik käed selja taha seotud.

Mida meie saame „jalgade alla” panna? Mõelge kõigele, mis meid surmavalt mõjutavad: rikutud suhted, haigused, vägivald ja vaesus, ahnus ja hoolimatus, kavalus, argus ja reeturlikkus. Surm ise. Mõelge, kui need kõik oleks „selja taha seotud kätega” ritta seotud ja Jumala jal-

▲ Issand on ausse ülendatud. Stephen B. Whatley

ge alla asetatud? Aga ongi! Just sellist võitu tähendabki Jeesuse ülestõusmine: neil jõududel ei ole enam meeleva, kui kuulume Jumala laste hulka ja oleme hoitud tema armastuses.

See Jeesus, kes meie eest suri ja Jumala väes üles tõusis, võib ka sinu elus kõik uueks muuta. Nii paljud inimese elu muutvad jõud on kirjeldatud miinusemärgiga – surma, kaotuse ja kaduvuse märgiga. Aga „Inimelu eesmärk ei ole mitte surm, vaid ülestõusmine,” kirjutab teoloog Karl Barth. Jeesus kirjeldab oma elu missiooni Johannese evangeeliumis, öeldes: „Mina olen tulnud, et teil oleks elu ja seda ülirohkesti!”

Jeesus ülestõusnuna ei muuda mitte ainult meie elu. Sinu ja minu elust võib Jumala abiga saada muutuse algus kellegi teise elus. Jumala rahvas on kutsutud elama ülestõusmise elu Suure Reede maailmas.

ÜLESTÕUSNUD JEEBUS MUUDAB MAAILMA TUNDMATUSENI

Viimaks – surmaviirus ei ole ainus, mis levib inimkontakti kaudu. Jeesu-

se ülestõusmise elu levib samamoodi! Kõigepealt selle kontaktina, mida Jumal oma Pojas inimeste keskele elama tulles lõi. Ta tuli meile lähedale, lähemale kui kaks meetrit. Tervendas haigeid, vabastas valedest, õpetas inimesi ning andis Jumala Pojana andeks mineviku patud ja eksimused.

Siis levis see Jeesuse järgijate kaudu ümbritsevasse linnadesse, edasi Lähis-Idast Euroopasse ja viimaks üle kogu maailma. On jõudnud siia meie maailmanurka ja muutnud seda aja jooksul tundmatuseeni. Ning muudab Jeesuse väes ja meie kaudu edasi. Mäletate füüsika teooriat, et keerukates süsteemides toimuvad väikesed muutused võivad kaasa tuua ülisuured ja ettenägematud tagajärjed?

Terve loetud tekst (Rm 8:31–39) on nagu sümfonia viimane, finaali suunas liikuv osa, kus üks pillirühm liitub teise järel, varasemad teemad lõimuvad, muusika muutub valjemaks, kuni kõlab *tutti* – kõigi pillirühmade ühine võimas võiduhümn. Jeesus on üles tõusnud! Surm on neelatud võidusse! ■

Virtuaalne pühaõhtusöömaaeg

■ Toivo Pilli, Tartu Salemi koguduse pastor

PÜHAÕHTUSÖÖMAAJA ÄRAJÄTMINE EI SAA OLLA JÄTKUSUUTLIK KRISTLIK PRAKTIKA.

Mida teha siis, kui kogudusel ei ole võimalik silmast silma füüsiliselt kokku tulla, et pühaõhtusöömaaega jagada? See on ju Issanda Jeesuse seadmine! Kogudus on taas nähtavalt kogudus, kogunedes leiba ja karikat jagama. Sellega „kuulutate teie Issanda surma, kuni tema tuleb” (1Kr 11:26), kinnitas apostel. Kas ja kuidas seda teha virtuaalselt?

Praeguses eriolukorras, kus COVID-19 viiruse pandeemia on toonud ranged tervisekaitseriieglid ja kogunemiskeelud, on mõni kogudus teinud üleskutse paastuda ka pühaõhtusöömaajast. See võib olla sisukas soovitus, eriti kannatusajal, mida mitmed kirikud traditsiooniliselt tähistavadki paastumisega. Kuid siis järgneb ju ülestõusmise rõõm ja sõnum uuendatud osadusest Kristusega. Pühaõhtusöömaaaja ärajätmine ei saa olla jätkusuutlik kristlik praktika.

Keerukaks võib osutuda ka individuaalse hingehoidliku pühaõhtusöömaaaja sisseseadmine, mil koguduse liikmed ükshaaval käivad leiba ja karikat vastu võtmas ja vaimulikuga koos palvetamas. Muidugi, kui seda teha, tuleb järgida hügieenireegleid. Eriti suuremates kogudustes ei ole aga selline individuaalne talitus väga kergesti teostatav. Eriti veel siis, kui kaasinimeste hoidmise ja tervise huvides soovitatakse võimalikult vähe kodust väljas liikuda.

Vabakogudustes – ja protestantismis laiemalt – omaks võetud kõigi kristlaste preesterluse põhimõte, mille järgi on ristimises antud igäühele õigus vaimulikult teenida, annab veel ühe võimaluse. Nimelt, et koduses olukor-

ras, kristlikus peres, ja koguduse juhtide volitusega, võib üks pereliige katta osaduse laua, öelda seadmissõnad ning üheskoos mälestatakse Kristuse surma ja ülestõusmist. Koguduse juhid annavad täpsemad suunised, kuidas seda teha. Olgu öeldud, et eriolukorras, mis kehtib praegu, kui ma seda teksti kirjutan, ei saa kodust pühaõhtusöömaaega laiendada ususõpradele või kodugrupile. See on mõeldav vaid ühe leibkonna koos elavatele liikmetele.

Näib, et kõige realistlikum on luua videosild koguduse liikmete kodudesse, kui see on võimalik. Paljud kogudused on viinud jumalateenistused interneti nagunii. Nähtav osadus on sel puhul olemas, kuigi kaamera ja ekraani abil. Pühaõhtusöömaaaja läbiviija, tavaliselt pastor, ütleb kaamera ees seadmissõnad, lisab vaimuliku mõtte ja annab vajalikud juhised. Usurahvas osaleb ja palvetab ning tänab kodudes.

Hea, kui koguduse liikmed on juba varem sellises vormis toimuvaks vaimulikuks talituseks ette valmistatud. Nad on kodus katnud lihtsa ja väärrika pühaõhtusöömaaaja laua. Pannud taldrikule valmis tüki leiba. Valanud väikesesse karikasse või klaasi veini. Palvetanud. Otsinud välja 1. Korintose kirja 11. peatüki salmid 23–26, kus on talituse seadmissõnad. Kogudus on valmis. Osadus on olemas ka virtuaalselt. Omavahel. Kristusega. Kui Kristus on tõeliselt kohal oma Sõnas, on ta tõeliselt kohal ka virtuaalsel pühaõhtusöömaajal.

Kui videosilda pole võimalik luua, võib kokku leppida kindla päeva ja kellaja, kus kodudes omavahel pühaõh-

tusöömaaega jagatakse. See on mingis mõttes edasiarendus leibkonna keskel läbiviidavast talitusest. Eriolukorras ei näe ma probleemi selleski, kui üksik inimene kodus samal ajal koos teistega söömaaaja elemente vastu võtab. Ta on vaimses osaduses teistega. Kui palvetada ja teada, et sellel ajal teisedki usuvennad ja -õed Kristuse lunastustööd meenuvad, tänavad ja avavad end Jumala ligiolule ja tööle, on nähtamatu osadus kindlasti olemas.

Roomakatoliku kirikus, mis on tugevasti preestri ja sakramentide keskne usuvorm, on kõneldud vaimsest armulaual ehk euharistial osalemisest. Preester pühitseb elementid, viib läbi sakramenditalituse, aga usurahvas osaleb palves ja vaimses ühtsuses, elemente füüsiliselt vastu võtmata. Vabakogudustele on see ehk võõras mõttekäik, kuid siingi on oma mõte sees, kui arvestada katoliiklikku traditsiooni.

Kristlik kirik on just tänu praktikate paindlikkusele edasi kandunud ja arenenud erinevates kultuurides, ajastutel ja olukordades. Kas tõsiasi, et ülemaailmne Kristuse ihu on alati olnud ja on virtuaalne, võiks meid julgustada praeguses olukorras märkama, et Jumala tõelisus võib virtuaalses ruumis ja elektrooniliste vahendite abil olla samuti kogetav ja ehtne? – Eriolukorras ei pea pühaõhtusöömaaeg ära jääma. Muidugi, ei maksa unustada, et Jeesus sai tõeliseks inimeseks ja materiaalsed vahendid kannavad tähendust. Isegi Kristuse ülestõusmise ihu ei olnud virtuaalne, vaid teda sai puudutada ja ta sõi koos jüngritega. Inkarnatsioon on oluline meeldetuletus,

alustõde, mis ei lase meil muuta usu-praktikaid pelgalt vaimseteks.

Niisiis, siinkirjutaja ei arva, et virtuaalsed keskkonnad oleks midagi, mille juurde tuleks olukorra normaliseerudes jääda. Erand on erand. Jumal suudab tegutseda ka erandlikes oludes. Siiski... näha vendi ja õdesid Issanda ees, istuda ümber käegakatsutava laua, kasvada usus ja Kristuse järgimises nii, et me tegelikult kuulame üksteist, ulatame käe ja õpime vahetutes situatsioonides armastust ja Kristuse meelt – sellise osaduse tähtsus ei kao kuhugi. Vahest õpetab erandlik olukord meid nähtavat füüsilist kokkusaamist ja koos jagatud pühaõhtusöömaaga rohkem hindama.

AGA SENIKS – HELISTAME, KASUTAME INTERNETTI, HOIAME VIRTUAALSET OSADUST. TÄIDAME KRISTUSE KÄSKU USUS, ARMASTUSES... JA LOOMINGULISELT. ■

AGA SENIKS – HELISTAME,
KASUTAME INTERNETTI,
HOIAME VIRTUAALSET
OSADUST. TÄIDAME
KRISTUSE KÄSKU USUS,
ARMASTUSES... JA
LOOMINGULISELT.

Jumal lasi mul piiluda selle elu taha

■ Sven Ehavald, K13-kristlik kogukond Ülemistes

2016. aasta kevadel olime perega Floridas, Orlandos, ühes mõnuses *resort*-hotellis. Elu oli hea, kõik toimis. Käisime lastega Disneylandis. Kõik tundus nagu ameerika unistus, nagu elaksin paradiisis. Ühel päeval poistega basseini ujudes kirjutas üks väike lennuk taevasse sõnad „LOVE GOD” (Armasta Jumalat), mis said tähenduslikuks minu elus!

Olles saanud väiksena ema poolt kristliku kasvatusena, jäin ma korraks mõtlema nendele sõnadele või siis pigem sellele, miks nad minu puhkuse ajal just nüüd siia kirjutatakse. Elu aga oli liiga kiire ja hea, et sellele mõelda.

Kahjuks ei teadnud ma tol hetkel, et ainult kolme kuu pärast vaatan reanimatsioonis aparati, kus näit 60/30 ja minu vererõhk langeb... Järgmisel hetkel võitlesin oma elu pärast. 42 minutit on mu elus olnud kriitilist aega. Mõni inimene arvab, et olin surnud, mõni, et koomas, mõni ütleb, et sellel hetkel ongi hapniku puudusest hallutsinatsioonid! Mu hea sõber pastor Erki aga ütleb, et mul lasti piiluda elu seda poolt, mida me siit maailmast ei näe. Jah, nii see oli... Ma mõistsin, et elu ei lõpe selle teekonnaga, vaid jätkub vastavalt valikule, mille oleme teinud just siin ja selles elus. Ma ei pidanud valiku tegemist kohe esmatähtsaks, aga mulle anti uus võimalus, kui sattusin teist korda reanimatsioonile. Olles peaaegu oma tervise kaotanud, mõistsin, et ON aeg teha valik – valida ELU, mida pakub vaid Jumal Jeesuse Kristuse ristil toodud lunastuse läbi.

Täna olen taastunud ja saan perega nautida elu ka praegusel raskel ajal. Mitte materiaalsed hüved, vaid see, mille ma sain ja mida aastaid oma sees otsisin – see on nüüd minuga... Jumala rahu.

Kohe on Suur Reede ja Ülestõusmispüha, mis on küll ühest küljest kurb sündmus, kuid tänu sellele on võimalik valida ELU. Hea sõber, ära lase mööda kutset, mida meile pakutakse. Kui kõik on õige, mida Jumala sõnas – Piiblis – kirjutatakse, siis tuleb meil suhe Jumalaga korda teha selles elus, et pärida igavene elu. Mõttele sellele, kas tead, mis võib juhtuda sinu elus kasvõi mõne kuu pärast, nagu oli minuga, või juhtub see juba ühe sekundi pärast ja siis võib olla hilja teha valikuid!

Jumal ütleb oma sõnas: „Ma kutsun täna tunnistajaks teie vastu taeva ja maa: ma olen pannud su ette elu ja surma, õnnistuse ja needuse. Vali nüüd elu, et sina ja su sugu võiksite elada” (5Ms 30:19). ■

Soolatopsi tulebki raputada

■ Jael Puusaag, KUSi tudeng, Keila baptistikogudus

„Sel päeval tõusis suur tagakiusamine Jeruusalemma koguduse vastu ja kõik peale apostlite hajutati mööda Juudaja Samaariamaad” (Apt 8:1).

Oli 12. märts 2020. Neljapäev. Eemalt vaadates tavaline tööpäev. KUSi tudengid istusid loengutes, teised olid tööl ja koolis. Teadsime, et maailma uus pandeemia, koroonaviirus, oli oma kämblad ajanud ka Eesti territooriumile. Uudistest käis läbi, et Eesti Vabariigi valitsus arutas riikliku eriolukorra kehtestamist. Palvetasime oma juhtide eest ja mõned meist tühistasid lähenevaid välisreise. Muidu oli päev nagu päev ikka.

Reede õhtuks olime täiesti teistsuguses maailmas. Kõik koolid viidi kodusse, kultuuriüritused tühistati, kõik avalikud kogunemised – sealhulgas jumalateenistused – keelati ära. Esimest korda Eesti ajaloos olid pühapäeva hommikul kõik jumalakojad tühjad. Kas see oli katastroof? Või motivaator kiriku rolli uuendamiseks ühiskonnas?

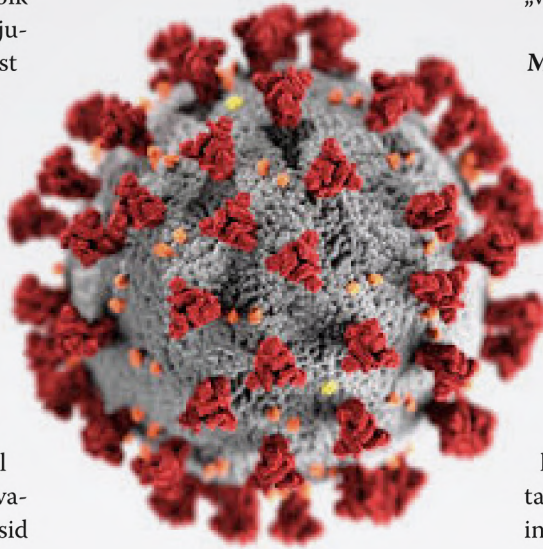
Ma julgen väita, et kogudus peabki minema oma seinte vahelt välja: sinna, kus inimesed on. Muuhulgas ka internetti.

Jeruusalemma kogudus oli juba mitme tuhande liikmega. Jumal tegutses nende hulgas. Neil oli omavahel hea olla. Võimekad juhid lahendasid praktilise abi jagamisest tekkinud pingeid hästi. Miks mitte sinna jäädagi? Jeesuse korraldus oli, et tema jüngrid pidid temast tunnistama igal pool (Mt 28:19–20; Apt 1:8). Kuidas neid Jeruusalemmast liikuma saada?

Ma EI ütle, et Jumal korraldas Jeruusalemma koguduse tagakiusu. Ma EI ütle sedagi, et Jumal saatis koroonaviiruse. Taolised asjad sünnivad, sest me elame patuga rikutud maailmas. Meie Looja on võimeline ettetulevaid tormes kasutama, et oma koguduse seas teha midagi hoopis uut. Uuendatud kogudus kõnetab paremini maailma enda ümber. Soolatopsi on vaja raputada, et sool

pääseks sealt välja oma ülesannet täitma.

Kriisiolukorras sai internetist paari päevaga vaimulike ressursside varaait. Erinevad kogudused jagasid üksteisega videoülekanne linke, pakkusid tasuta veebimaterjale lastele ja väikegruppidele ning kutsusid osalema kõigile avatud palvekoosolekutel. Eesti Rahvusringhääling avas oma kanali eetriaaja, et erinevad kirikupead saaksid pühapäeviti televisioonis läbi viia lühikesi jumalateenistusi. Isegi mitmed väikesed maakogudused (näiteks Palade ja Käina) leidsid meetodid, kuidas oma teenistusi video abiga kodusolijateni tuua. Kristliku sõnumi võimalik kuulajaskond laienes ühe hetkega tervele Eestile!

**NÜÜD ON KÕIGIL SOOVIJATEL
VÕIMALIK SEDA KUULDA,
KOMMENTEERIDA, USKUDA JA
VASTU VÕTTA.**

Korruga oli võimalik sama päeva jooksul mitmel kogudusel „külas käia”, ise kodust lahkumata. Nädal peale eriolukorra väljakuulutamist osalesin mina reaalajas kahel jumalateenistusel. Hommikul „viibisin” kodukoguduses Keilas ja õhtul elas kaasa Sarajevo koguduse bosniakeel-

sele teenistusele. Pastorid ja muusikud teenivad kaamerate ees tühja saali – aga nende kuulajaskond on laiem kui iialgi varem. Enamus videosalvestusi on ka hiljem vaadatavad, seega saab neid materjale edaspidigi omavahel jagada.

Tagakiusu hajutas Jeruusalemma kristlased üle terve maa ja evangeelium levis koos nendega. Eriolukord Eestis tõi koguduste jumalateenistused internetti. Sellega väljus Jeesuse lepitussõnumi levik meie kontrolli alt. Nüüd on kõigil soovijatel võimalik seda kuulda, kommenteerida, uskuda ja vastu võtta – ka siis, kui nad realselt mitte kunagi meie koguduse maja uksest sisse ei astu. Sool pääses soolatopsist välja liha maitsestama. Nüüd tuleb olla tark, et seda „võimaluste akent” õigesti kasutada.

Mõned nüüd väidavad vastu, et kirikus polegi vaja käia. Usk on minu ja Jumala vaheline asi. Kuulan vaimulikke sõnumeid kodus, aga teistele sellest aru andma ei pea.

See pole tõsi. Jeesus ei surnud ainult selleks, et garanteerida mulle mugav elu ja tasuta pilet taevasse. Jeesuse risti moodustavad kaks telge. Vertikaalne võiks sümboliseerida patuse inimese lepitust püha Jumalaga. Horisontaalne lattu tähendaks sel juhul patuste inimeste lepitamist omavahel. Jeesuse antud suurel armastuskäsil oli kaks poolt: „Armasta Jumalat... ja armasta ligimest kui iseennast” (Mt 22:37–40). Jeesus õpetas oma järglastele pidevalt, et maailm tunneb tema jüngrid ära ligimesearmastuse ja ennastohverdava teenimise kaudu.

Tundub, et Jumalat on lihtsam armastada, sest tema ei vaidle vastu, ei solva ega ärrita meid oma harjumustega. Samas, kedagi armastades tahame teha seda, mida armastatu meilt ootab. Kui sa armastad oma vanemaid, milles see väljendub? Kuidas sulle meeldiks, kui su abikaasa väidaks, et „armastab” sind, sest sa täidad tema tahtmisi? Jumal

ootab meilt armastuse jagamist teiste inimestega. Kui ma väidan, et olen Jeesuse jünger ja armastan Jumalat, peab see välja paistma ka mu suhetes kaaslastega.

Koguduses kokkusaamisega täidame Jeesuse otsesest käsku teisi armastada. Aga mitte ainult. Õpime üksteise kogemustest, palvetame kaaslaste eest, jagame rõõme ja muresid. Ühel pühapäeval vajab vanatädi kolmandast pingist minu kallistust, teisel korral saan mina jõudu tema positiivsest hoiakust. Armastus annab välja, aga saab vastu ka. Jagatud mure on poole väiksem, jagatud rõõm kahekordne. Koos aitame üksteisel usus

kasvada ja säilitada oma „soolasust“. Üksik soolatera ei saavuta midagi. Mitmekesi koos suudavad nad täita ülesannet, milleks nad loodud on.

Seega, praegu on meil eriliste võimuluste aeg. Saame jagada oma sõnumit paljudega, kes muidu seda kunagi ei kuuleks. Meil on vabadus tutvustada väljasolijatele oma kogudustes toimuvat. Saame ise proovida virtuaalosadust füüsiliselt kaugemal olevate õdedevendadega. Palvetame, et oskaksime kõiki olemasolevaid võimalusi targasti kasutada. Mina isiklikult jään ootama aega, kui saan uuesti füüsiliselt oma

▲ EKB Liidu piirkondade vanemate viimane kohtumine toimus zoom-keskkonnas. Ekraanitõmmis: Erki Tamm

usukaaslasti kallistada, ühiselt koos olles Jumalat kiita ja üksteise toel Jeesusele lähemale kasvada. Praegu aga armastame kaaslasti sellega, et hoiame valitsuse eeskirjadest kinni ja lehitame interneti vahendusel. ■

KOOS AITAME ÜKSTEISEL USUS KASVADA JA SÄILITADA OMA „SOOLASUST“.

▲ Ihaste metsa terviseraja alguse spordiplats on suletud. Foto: Ermo Jürma

Koroonaviiruse vastu võitlemise valem

2+2

Kodust väljas liikudes hoiate teistest vähemalt **KAHE** meetri kaugusele.

Kodust väljas liigu ükski, vajadusel **KAHE**kaupa või perekonnaga. Sellest suuremad kogunemised on keelatud.

Püsi kodus. Lubatud on tööl käimine, toiduainete ja ravimite ostmine ning muu hädavajalik.

Poes käi ükski ja osta toitu pikemaks ajaks kogu perele.

Pese ja **desinfitseeri** käsi, eriti kui liigud avalikes kohtades.

Kaitse end ja oma lähedasi!

Miks

kristlaste abielud purunevad?

■ Maire Latvala, Tartu Vangla kaplan, Sõbralt Sõbrale Nõustamiskeskuse pereterapeut

■ Foto: Ragnar Esken

See pealkiri tundub juba eos vale. Kuidas saavad kristlaste abielud puruneda, kui abielusuhte aluseks on Jumal ja altari ees on öeldud pühad töötused?

Tegelikuses on kristlaste abielud sama haavatavad kui mistahes kooselud – ja seda mitmel põhjusel. Ehk on paari mindud ammu enne usule tulekut. Sel juhul on võimalik, et kooselu on alustatud juba nõ valedel alustel. Selleks oli võib olla soov ruttu ära saada vanematekodust ja iseseisvuda või fakt, et beebi oli tulekul. Paljud suhted algavad suure armumise. Kui siis tõtata, võib juhtuda, et armumise „roosad prillid” ei lase näha potentsiaalseid ohumärke, mis hiljem suhet hakkavad tumestama.

Muidugi võib ka kristlastest noortel olla sarnaseid põhjuseid abiellumiseks. Ikka püsib oht, et inimesed ei oska läbi näha potentsiaalset kaasat, et kiirustamine vähendab võimalusi sõprussuhtet luua, mis kannab siis, kui esmane armu-

mine möödab, või et abiellutakse lootuses, et suudetakse teist inimest muuta.

Tõde on see, et paljud inimesed tulevad katkistest kodudest. See ei tähenda ainult lahutatud või üksikvanema lapseks olemist. Paljudel inimestel on vanemad koos olnud aastakümneid, kuid kodus on valitsenud tülid või kuri vaikimine. On kodusid, kus alkohol või psühhiaatriline haigus võtab lapselt vanema – too on küll füüsiliselt olemas, kuid laps talle toetuda ei saa. Pigem peab sellises kodus elav laps kähku suureks saama, et hoolitseda (sõltuvus)haige vanema ja õdede-vendade eest. Sellistes kodudes lapsepõlve õieti ei kogeta, sest last koos tema tunnete ja vajadustega ei nähta. Tähtis on, et vanemal on raske, vanem on probleemiga ja lapsed peavad ümber probleemi kuidagi sobituma. Laps, kes on pidanud kiiresti suureks sirguma, ei oska näha enda vajadusi. Ta oskab vaid olla meele järgi, oskab hästi peita (ka enda eest) kurbust, viha ja meeleheidet. Kui ta otsib partnerit, on väga tõenäoline, et talle meeldivad ja sobivad inimesed, kes vajavad toetust ja hoolt. See, kes on lapsena pidanud olema hoolitsevas rollis, ei oskagi ette kujutada teistsugust rolli. Halvemal juhul satub partneriks keegi, kellel on juba suured probleemid – oskamatuses oma muredega tegeleda uputab partner neid alkoholi või muu sõltuvusse sisse. Kergemal juhul leiab hoolitsev noor endale partneri, kes on tänulik, et talle tehakse süüa, ostetakse riided ja tal aidatakse teha otsuseid. Ka selline esmapilgul vastastikku sobiv suhe võib hakata kiiva kiskuma. Ühel hetkel tunneb abistatav partner, et ta on taandatud pelgalt üheks lapseks, tal pole sõnaõigust. Tema kaasa omalt poolt tunneb, et tema õlgadel olev vastutus on liiga raske,

sest ta on küll paarisuhtes, kuid täiesti ükski jäänud kogu täiskasvanuliku vastutusega. Kui hoolitseja satub paari teise hoolitsejaga, võib juhtuda, et kumbki ei lase end lõdvaks, et tunnistada, et ta tegelikult vajab hoolt, ja hoopis võitleb oma õiguste eest.

Lugeja vast taipab, et kombinatsioon, kuidas paardid kokku sobivad – halvemini või paremini –, on lõputult. Kui keegi nüüd mõtleb, et tema abielu on just valedel põhjustel alguse saanud, või tunneb ära mõned vildakad mustrid oma suhtes, siis julgustan siinkohal, et lootust on ikkagi. Lootust paranemisele on seni, kuni on tahet muutuse nimel pingutada, andeks paluda, andeks anda, otsida ühist tulevikku. Võtmeks suhte õnnestumisel on see, et mõlemad osapooled on ennekõike ausad enda suhtes ja ei keskendu esimese asjana teise inimese vajadustele ja puudujääkidele. Endasse vaatamine võib olla äärmiselt keeruline, kui tullakse lapsepõlvkodust, kus lapse tundeid ja mõtteid ei kuulatud. Kui puudub harjumus endasse vaadata, aru saada, mis minuga toimub, oleks nii palju mugavam hinnata partnerit – mida tema teeb õigesti või valesti. Vahel võetakse appi ka usuline argument, et teisi peabki aitama ja armastama. Kuid siinkohal tuleb meeles pidada Jeesuse õpetussõnu: „Aga miks sa näed pindu oma venna silmas, palki iseene silmas aga ei märka? Või kuidas sa võid oma vennale öelda: „Lase ma tõmban pinnu sinu silmast välja!” ja ennäe, sul endal on silmas palk?” (Mt 7:3–4).

Kristlastena abielus olles oleme igaüks Jumala sõna peegli ees. Me teame, et ükskõik, mida me mõtleme või teeme – Jumal näeb seda. Ka siis, kui midagi meie enda eest jääb esialgu varjule, saame paluda, et Jumal meile ilmutaks

MEIE SUHTUMINE ABIELLU
PEAKS OLEMA NIISUGUNE,
ET PARANDAME SEDA, MIS
ON, MITTE EI LOODA
LEIDA UUT JA PAREMAT.

– mis on need teemad, meie pinnud silmas, millega peaks ennekõike tegelema. Meil ei ole mõtet minna Jumalale kurtma kehva abikaasa pärast, kui me pole valmis endasse vaatama, laskma Jumalal meid ennast muuta.

Kristlastena teame, et lahusus ei ole hea valik. „Jeesus vastas neile: „Teie kõva südame pärast lubas Mooses teid oma naist minema ajada, algul aga ei olnud see nõnda” (Mt 19:8). Meie suhtumine abiellu peaks olema niisugune, et parandame seda, mis on, mitte ei looda leida uut ja paremat. Siiski on üks oht, kui kristlased mõtleavad, et abielu on nagunii igavene ja kindlasti nende peres lahusus ei tule kõne alla. Oht on selles, et me võime valvsuse kaotada ja lõpetada pingutamise. Kui kaasa peab nagunii kõik välja kannatama, võib üks osapool mõelda, et tööd võib ikka palju teha – eriti kui see on tehtud Jumala riigile. Kui abielu nagunii peab kestma, võib jonnida ja oma joont ajada. Võib unustada enda eest hoolitsemise. Võib unustada, et kaaslane vajab tähelepanu ja hoolt.

Tegelikult nii, nagu kogu meie elu on habras ja võib muutuda või kaduda murdosa sekundiga mõnes õnnetuses, vajavad ka meie abielud hoolt ja kaitset. Tähelepanuta ja hooleta jäänud partneril on liiga kerge hakata kurtma oma murresid töökaaslastele. Ja kuigi sellest ei kujunekski kunagi seksuaalses mõttes truuduse murdmist, on süda juba ammu abielusuhtest väljapoole suunatud.

Kristliku õpetuse järgi on abielu püha liit – mõnes kirikus peetakse seda lausa sakramendiks. See paneb meile, kes abielus oleme, suure vastutuse – kanda head hoolt Jumala antud müsteeriumi eest, lastes suhtel toituda ja kasvada ning terveneda Jumala armastuses. ■

Penderecki raske lootuse muusika

■ Joosep Tammo,
Pärnu Immaanueli kogudus

29. märtsil 2020. aastal lahkus igavikku suur Poola helilooja Krzysztof Eugeniusz Penderecki. Tema looming inspireeris minuealiste põlvkonda. Selles väljendus sügav vaimne protest valitseva kommunistliku režiimi vastu. Olen tänulik maestro Allar Kaasikule, kes toona tutvustas meie sõpruskonnale kasvavat muusikatähte Poola ja maailma muusikas.

Penderecki sündis 23. novembril 1933. aastal advokaat Tadeusz Penderecki peres. Ta õppis Krakowi Riiklikus Kõrgemas Muusikakoolis Artur Malawski käe all. Sellele lisandusid Krakowi Ülikoolis filosoofia ning kunsti- ja kirjandusajaloo õpingud. Pärast Muusikakooli lõpetamist hakkas ta samas koolis õpetama kompositsiooni. Aastail 1972–1987 oli ta selle kooli rektor. Rahvusvahelise tunnustuse tõi Pendereckile 1961. aastal UNESCO auhinnaga pärjatud „Itk Hiroshima ohvritele”, milles ta kasutab väga suurt keelpillikoosseisu, s.o kokku 52 pilli. Tuntumateks teosteks said „Luuka passioon”, „Kaotatud paradiis”, „Stabat mater”, „Te Deum” ja „Poola reekviem”. Viimases sisaldub „Agnus Dei”, mis oli mõeldud Poola kardinali Stefan Wyszyński leina missana, „Lacrimosa”, mille ta lõi Danzigi laevatehase mahalastud tööliste mälestusmärgi avamiseks ja mille viimane lühike osa oli pühendatud paavst Johannes Paulus II mälestusele. Penderecki oli Euroopa Teaduste ja Kunstide Akadeemia liige ning mitme ülikooli audoktor, 2010. aastal valiti ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia audoktoriks, 2014. aastal pälvis ta Maarjamaa Risti I klassi teenetemärgi.

Millega siis puudutas Poola helilooja 60ndate lõpu ja 70ndate alguse noori? See oli uudne, kohati laevatehase mürale sarnanev helikeel, mis väljus seni tuntud klassikalise muusika raamidest. See oli helidesse kätketud külma sõja aegne hirm ja ekstaas. Side kristliku usu ja traditsiooniga oli endastmõistetav. Huvi Piibli tekstide vastu saatis Pendereckit juba noorena. Üliõpilasena kirjutas ta partituure Psalmidele. Penderecki on tunnistanud, et ta muusika oli „natuke usklikum” kui ta ise. Kui 2016. aastal Lublini Katoliiklik Ülikool omistas talle audoktori tiitli, ütles ta: „Minu kunst on kasvanud sügavatest kristlikest juurtest.” Just helilooja suhe usu sügavate alustega meid puudutas. See oli muusika, mis püüdis keset kaasaegse elu mõttetust taastada inimeseks olemiseks vajalikku metafüüsilist ruumi. Krzysztof Penderecki muusikas kogesime ja kogeme tänagi raske lootuse allikat. ■

Endel Palmiku armust kantud elutee

- Enn Palmik, Tartu Annelinna koguduse pastor
- Fotod: Anete Toming

▲ Endlile on ikka südamelähedane olnud Jeesuse õpetus: „Võtke enda peale minu ike ja õppige minult, sest mina olen tasane ja südamelt alandlik” (Mt 11:29).

KARL REITSI VASTUS OLII LÜHIKE: „JUMAL ÜTLES MULLE!”

Istun Tallinnas Mustamäel oma vanemate korteris ja meenutan, kuidas 50 aastat tagasi astusin 12-aastase poisina koos isaga tühja tuppa. Toona ei olnud siin veel mööblit, kuid aknalaua lēbas Püibel. Enne kui jõudsime ringi vaadata, avas isa Pühakirja, luges ja palus uuele kodule õnnistust. Oli ta ju Siberist tulnud ja mõistis milline väärtus on oma kodul. Nüüd, palju aastaid hiljem, võin tõdeda, et see Endli ja Imbi avatud ustega kodu on olnud õnnistuseks mitte ainult nende perele, vaid ka sadadele teistele. Meenuvad ajad, kui salaja kogunesid siin pühapäevakooli lapsed ja noored. Poisid kutsusid oma kohtumisõhtutele Priit Rannutit, Osvald Tärki ja teisi. Aastakümneid on võinud nendes tubades koguneda Oleviste koguduse kodugrupid. Kõiki tulijaid on vastu võetud armastuse ja kaetud lauaga.

Praegusel keerulisel ajal on mul eesõigus koos Teekäija lugejaga vaadata tagasi Endli pikale elule ja küsida: „Kuidas on võimalik tulla läbi elu raskustest kibesumata?”

Kus möödus sinu lapsepõlv?

Sündisin 1931. aastal Noarootsi vallas Pürksi külas. Meie kodutalus elas koos mitu põlvkonda. Kui minu isa Johannes abiellus, ehitas ta oma perele juurde kolm tuba. Ta oli kuldsete kätega mees, kelle puutöökojas valmis ka uue maja mööbel. Igaks sünnipäevaks meisterdas ta mulle puust treitud poisi, kuni kuuendaks sünnipäevaks sain kingiks päris venna. Õde mul juba oli, minust kaks aastat vanem. Meie ema oli rahvuselt rootslane, kelle kodukeeleks oli olnud rootsi keel.

Noarootsi poolsaarel elas jumal kartlik rahvas. Üsna suures Paslepa külas elas pea igas talus usklikke, kes olid ehitanud üles kaks palvelat. Ühes kogunes evangeeliumi kristlaste vabakogudus ja teises nelipühi kogudus. Kui evangeeliumi kristlased pidasid äratusnädalaid, said paljud koolinoored päästetud. Koguduses oli suur koor ja koorijuhiks kohaliku Pürksi kooli direktor. Paraku ei tahtnud õpilased direktori käe all laulda ja läksid pigem nelipühi kogudusse, kus oli ka tugevam noortetöö. Sellisel teenisid kaks kogudust kõrvuti oma andidega.

Kas sinu lapsepõlvekodus käis palju külalisi?

Meie kodus ööbisid äratusnädalaid pidama tulnud vennad Johannes Laks, Aleksander Sildos ja teised. Lastele oli see samuti põnev aeg. Koosolekud toimusid õhtuti, aga päeval oli külalistel meie jaoks aega. Samuti tehti sel puhul pidulikumaid toite. Meie talus ööbis ka prohvet Karl Reits. Tal oli Paslepa mõlemale kogudusele karm sõnum: „Siia kogudustesse on lastud sisse valeõpetus. Need palvelad jäävad inimestest tühjaks, pannakse kinni, lõhutakse maha, maa küntakse üles ja nende asemele rajatakse põld.” Vennad palusid, et ta seda sõnumit kantslist ei kuulutaks, sest koguduses on niigi ülearu pingeid sisse tunginud ursanistide pärast, kes nõudsid ümberristimist Jeesuse nimesse. Õhtul, kui Reits öömajale tuli, küsis üks noor vend temalt, kuidas ta seda kõike ette teab? Karl Reitsi vastus oli lühike: „Jumal ütles mulle!”

Kooli läksid sa kaheksa-aastaselt?

Esimesse klassi läksin 1940. aastal, kui algasid kiired muutused. Vene väed olid siis juba baasides. Koolis keelati usuõpetus ja elu läks aina ärevamaks. Kui sakslased sundisid vene väed taganema ja võtsid võimu üle, lubati rootslastel peredega lahkuda. Paljud seda tegidki ja ka palvelad jäid tühjemaks. Uus

põgenemine algas siis, kui vene väed olid taas Eestisse jõudnud. Rehealustes ehitati valmis paadid. Õhtupimedas võeti rehemaja seinad maha ja ratastel paat lükati vette, et öösel jõuda piirivalvest ohutusse kaugusesse. Kopsimist ja paatide ehitamist oli see aeg palju kuulda.

Meie isal oli ka paat valmis ja tuli otsustada, kas põgeneda või jääda. Uskliku mehena pani ta põlved maha ja palus: „Jumal, ma palun sinu juhtimist ja kui võib, siis saagu minu kolm last selles küsimuses kaaluks.“ Pere nõupidamisel oli laste üksmeelne soov jääda Eestisse. Isa kätega valmistatud paat saadeti teele. Suur torm viis selle Soome randa, kus paat purunes, kuid inimesed pääsesid. Ühiselt tehtud otsust võeti kui Jumala vastust ja selle üle ei nurisetud ka siis, kui tulid raskused ja teekond Siberisse. Peale põgenemislainet jäid palvelad tühjaks ja ukseid suleti.

Millal tegid sa oma isikliku otsuse Kristuse kasuks?

1948. aastal tulin Tallinna õppima. Vahepeal polnud ma saanud viis aastat kirikus käia. 1. jaanuari hommikul kutsus õde mind Immaanueli kirikusse. Seal oli palju noori ja peale jumalateenistust tuli koolivend Arnold Laurik kohe rääkima ja seejärel Allar Puu. Viimane võttis mul nõõbist kinni ja küsis, kas ma olen Jumala laps. Ma olin näinud palju inimesi otsuseid tegemas. Teadsin, et pean ka kord ise selle tegema, kuid ei olnud senini kiirustanud. Allar ütles, et just täna on õige päev, ja seal andsin oma elu Jumalale. Sain aga vaid mõned kuud koguduse keskel käia ja usus kasvada, uusi sõpru leida.

Mis katkestas sinu kirikutee?

24. märtsi õhtul 1949. aastal nägin tänaval Allar Puud. Leppisime kokku, et kohtume järgmisel päeval kirikus. Seejärel läksin tädi Roosi juurde, kus ma Tallinnas elasin. Öösel kell neli koputati uksele ja tuldi mind kinni võtma. Olin vaid 17-aastane ega osanud aimata, mis võiks minu süüiks olla. Kästi asjad kokku korjata, kaasa lubati võtta kuni kaks tonni kraami. Mul olid seljas koolipoisi riided, kummimantel ja käes väike kohver. Selles olid koolilõpu ülikond, kingad, kaustik ja Uus Testament. Tädi andis kaasa lusika, kahvli, padja, teki ja soolapekki. See oli

kogu mu varandus, millega mind Tallinnast Uuralitesse veeti. Jätsin tädi ja Eestimaaga hüvasti selle teadmise, et ma neid enam kunagi ei näe.

Elu Siberis

Siberis oli lumi maas ja krõbe külm. Mind pandi suverietega lahtisesse veoautokasti ja veeti 75 km kehva teed mööda. Olin nii külmavõetud, et arvasin, et ega ma selles elus enam sooja saa. Ööseks sain siiski ahju taha magama ja hommikul ärgates olin õnnelik, et mul on taas soe. Järgmised 75 km tuli sumada jala läbi lume ja pori kolhoosi keskusse. Seal olid noored mehed külvi ajal kõige nõutum töäjõud. Esimene vaba päev anti alles külvitööde lõpul. Jalutasin metsas ja mõtlesin, et on nelipühad ja inimesed kogunevad Eestis rõõmsalt kirikusse. Minul ei olnud sellel päeval midagi süüa. Ainus, mis ma metsast leidsin, oli karulauk. Proovisin toorelt, ei olnud maitsev, seejärel keetsin, läks kibedaks. Praadimisel jäi hoopis panni külge kinni. Lõpuks sõin ikkagi koos hobusega toorest karulauku.

Enamus seitsmest Siberi-aastast olin kullakaevanduses õhuraudtee ehitusel. Meile toodi suured ja rasked metallist detailid, millest pidime mägede tipudele kokku panema 32 m kõrgused postid ja sinna vahele vedama trossid vagonettide liikumiseks. Töö tegi keeruliseks see, et talvel oli u -40 kraadi ja tuul kiirusega 30 m/s. Talveõhtud olid pikad ja tubades väga kitsas. Minu toakaaslane oli muusik ja õpetas mind mandoliini mängima. Valmistasime eesti poistega ka kandle, millele trosside seest võetud traadist keeled peale panime. Nii moodustus väike ansambel, kellega koos mängitud sai.

Olin Siberi-aastate jooksul kolm korda sunnitud allkirjastama paberit, kus oli kirjas, et olen saadetud asumisele igaveseks ajaks. Iga kord oli süüdistus erinev. Saatsin lõpuks Moskvasse kirja ja küsisin, milles ma süüdi olen? Kiri saadeti edasi Eestisse ja 1956. aasta alguses tuli teade vabaks laskmisest.

Mis tunnetega sa Eestisse jõudsid?

Teadsin, et ka minu vanemad, õde, vend,

▲ Ka täna veel saadetakse Mustamäe kuuenda korruse kodust kõiki armsaid õnnistusega teele.

VÕIN ÕELDA, ET JUMAL EI TEE
VIGU, TEDA VÕIB USALDADA!

▼ Teemantpulg 2017. „Meie laulatusel ütles pastor Osvald Tärk: „Armastus on nagu õrn toalill, mille eest tuleb iga päev hoolt kanda!”

vanaisa ja vanaema olid küüditatud. Vend ja vanaisa puhkasid selleks ajaks juba Siberi mullas. Peale seda, kui olime koos õega pühapäeva hommikul Eesti piiri ületanud, mõtlesime, kuhu me Tallinna jõudes suundume? Et Henno Hunt oli mulle Siberisse kinnitavaid kirju saatnud, koputasin tema uksele. Mind võeti armastusega vastu. Juba samal õhtul võisin Oleviste kirikus kohata sõpru. Allar Puu oli kutsunud äsja mandoliinikoori

juhiks ja ta palus mind appi pille häälestama. Kui ta kuulis, et ma olin vahepeal mandoliinimängu õppinud, andis ta mulle pilli koju ja käskis järgmisel harjutusel osaleda.

Nüüd oled mandoliinikooris kaasa teeninud 60 aastat, nendest 20 koorivanemana.

Mitte mina ükski, vaid koos abikaasa Imbiga. Olin Siberi elukoolist läbi tulnud ja näinud, kuidas võivad abielud karile joosta. Sellepärast seisin Jumala ees ja palusin, et Taevasa näitaks, kellest peaks saama minu naine. Jumal vastas selliselt, et sealtsamast Oleviste mandoliinikooriga ma ta leidsin. Oleme võinud koos elada pea 63 aastat. Võin öelda, et Jumal ei tee vigu, teda võib usaldada! Lisaks on ta kinkinud meile kaks last, kuus lapselast ja üheksa lapselapselast.

Kas su südames kibedust ei ole, et sa tookord otsustasid Eestisse jääda ja sellepärast kõigist nendest raskustest pidid läbi tulema?

Ma pean kõike seda Jumala juhtimiseks ja ei süüdistata kedagi. Kui mind 1987. aastal esimest korda Rootsi lubati, siis ma nägin, kuidas paljud põgenikud olid seal hea eluga harjunud ja Jumalast kaugemale jäänud. Kohtusin ka selle mehega, kes toona oli Karl Reitsi käest küsimusi küsinud. Tema esimene küsimus minule oli: „Kas Paslepa palvelad on alles?” Pidin talle kurvastusega selgitama, kuidas need majad olid algul kolhoosi laoks ja hiljem maha lõhuti, maa üles künti ja põllumaaks tehti. Jumal on oma sõna taga. Mulle on olnud kinnituseks meie laulatusel loetud salm: „Olge rõõmsad lootuses, kannatlikud ahastuses, püsivad palves!” (Rm 12:12).

Istume ikka veel Imbi ja Endliga elutoa diivanil, paneme käed kokku palveks ja Endel tänab: „Tänu sulle, taevane Isa, et sa oled mulle kinkinud nii õnneliku elu, abikaasa ja kõike seda kuhjaga peale, mida ma ei ole osanud unistadagi!” ■

◀ Pika abielu saladuse kohta ütleb Imbi: „Anna teisele ruumi enda ümber tegutseda, arvesta teise arvamust, õppige üksteisele alluma.”

Tõelist armastust lahusoleku aeg tugevdab

■ Meego Remmel, EBF president

EUROOPA, LÄHIS-IDA JA
KESK-AASIA ON SARNASELT
ÜLEJÄÄNUD MAAILMAGA
OTSEKUI LUKKU PANDUD.

See lause pärineb mu ema kirjast. 35 aastat tagasi olin Venemaal nõukogude totalitaar-ateistliku okupatsioonirežiimi sõjaväeteenistuses. Olla teismelisena ihuüksi võõral maal, lahus usukaaslastest, KGB tagakiusu all polnud kerge. Seda kinnitavam oli, kui ema kirjutas: „Tõelist armastust lahusoleku aeg tugevdab.”

Täna tundub see tõdemus iseloomustavat kogu Euroopa Baptistiföderatsiooni toimimist. 60 liikmesliitu 52 riigis kogevad COVID-19 pandeemia aegu sarnast kitsikust. Euroopa, Lähis-Ida ja Kesk-Aasia on sarnaselt ülejäänud maailmaga otsekui lukku pandud. EBFi osaduskonnas leitakse koduseinte vahel eluside Kristuse ihuga veebiosaduses.

Juhtidena otsustasime jaotada EBFi liikmesliidud viide geograafilisse regiooni, et siis korra kuus piirkondlikke veebikohtumisi teha. Jagame Jumala sõna ja palveaega, muresid ja rõõme, palve- ja tänapõhjuseid, kogemusi ja ideid, koostöökohti ja tulevikuvõimalusi. Samas teadvustame, et „kui Issand tahab ja me veel elame, siis teeme seda või teist” (Jk 4:15).

Balti ja Põhjala riike kajastab meedia meilgi. Sarnaselt Eestiga on jumalateenistused tele- ja veebiülekanetes. Mõnel pool avanevad kirikud väiksemaiks koosolekuiks. Aastakonverentsid on edasi lükatud. Mure on üle maailma laiali saadetud misjonäride pärast, kelle elu ja tervis eeldab kiiret koju toimetamist.

Lääne-Euroopat on pandeemia tabanud kõige valusamalt. Itaalias ja Hispaanias ei saa lähedased osaleda leina- ja matusetalitustel. Karjased ei tohi teha haigla- ega koduvisiite. Üksildust aitavad ületada telefonikõned ja veebisuhtlus. Šotimaal korraldati pastoritele zoom-koolitus matuste läbiviimisest ja vaimuliku toe pakkumisest kriisis. Suurbritannia baptistid kaaskorraldavad oikumeenilisi veebipalvusi, kus palmipuudepühal jutlustas interneti vahendusel BWA president Paul Msiza Lõuna-Aafrikast. Prantsusmaal häbi-

märgistatakse evangelikaale kui viiruse levitajaid, kuna pandeemia arengufaasis toimus riigi idaosas paar-kolm tuhat inimest üle maa kokku toonud nelipühilik konverents. Baptistid teevad valitsusega koostööd haigestunute, matuste ja sotsiaalhoolekande eest hoolitsemisel.

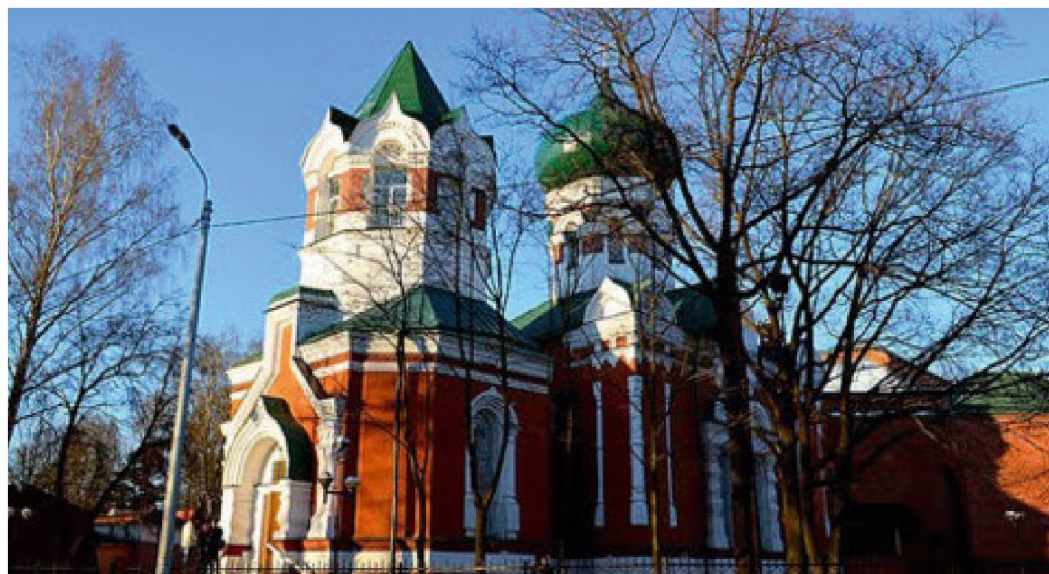
Lähis-Ida riike on tabanud raskem majanduskriis Jordaania ja Liibanonis. Keelatud on jätkata Süüria sõjapõgenike laagrite külastamist. Siiski püüavad kogudused pagulasi teenida, toimetades neile toidupoolist ja elatusvahendeid. Egiptuses kannavad kogudused hoolt vaesema ja kaitsetuma elanikkonna eest. Hulk usurahvast on igavikku astunud. Türgis on suletud nii kirikud kui mošeed. Kuulatakse veebijutlusi. Iisraelis keeldusid õigeusklikud juudid esialgu piiranguid järgimast, mistõttu hakkasid palvelised hulgi nakatuma, ka tervishoiuminister haigestus. See on pannud juute ja araablasti internetis kristlaste sõnumeid kuulda võtma ja neile eksistentsiaalseid küsimusi esitama. Siiski on araabia taustaga baptistide elu ja teenimistöö piiratud palestiinlasi puudutavate poliitiliste ja majanduslike barjääride tõttu. Samas jõuavad avalikuseni Naatsareti baptisti seminari „Viiruseabi” videoloengud. Veebitugigrupp

„Abiks koroonajal” ühendab juba üle tuhande inimese.

Kesk-Euroopa ja Balkani liidud annavad ja vajavad mitmesugust abi. Tšehhi usklikud tunnistavad päästmisest, tootes ning jagades inimestele ja haiglatele kaitsemaske. Bulgaaria kogudused edastavad lastejutte ja küsimusi, millele vanemad, olgu usklikud või mitte, saavad kodus lastega vastuseid otsida ja saata. EBF vahendab annetusi Serbiasse, kus on liidu hoolekandel juba 650 vaesunud inimest, ja Horvaatiasse, kus toimus kaks maavärinat 125 järeltõukega ja kannatada sai 20 000 hoonet, sh liidu keskus ja kirikud, samuti hulk vigastatud ja hukkunu.

Venemaal süüdistati baptiste viiruse levitamisel. Meedia seostab Itaaliast ja Hispaaniast pagunud baptistiuskuse emigrante pandeemia importimisega. Liidu juht ootab riigi presidendi sekkumist. Samas jätkuvad ettevalmistused septembrikuiseks EBFi aastakoosoleku võõrustamiseks Peterburis.

Muud kokkusaamised EBFi töös on lükatud edasi või veebi. BWA otsustas juulikuise kongressi Brasiilias teha aasta hiljem. Annaks Jumal, palvetame! „Igale asjale on määratud aeg,” mis võibki tõelist armastust tugevdada. ■

▲ Ülestõusmispühade eelsel nädalal süüdati Peterburis üks baptistikirik.

Vaiki tormis!

Lehte Jürimäe, 1952

Rahule jää, oh laps!

*Kui torm muutubki kangemaks
ja kui silm läbi udu ei näe –
Isa ometi sirutab käe,
kannab sind.*

Rahule jää, oh laps –

tuules muutud sa tugevaks.

*Tuul viib ära, mis kerge kui vaht,
puistab välja su elust, mis praht,
– puhtus jääb.*

Rahule jää, oh laps...

*Las' et Meister sus tegutseks:
siluks teadliku käega su vead,
väldiks mõrad, teeks midagi head
sinust just.*

Rahule jää, oh laps, –

ära väsi veel ootamast.

*Tõsta pilk üle murede mäe
Isa silmisse – armu seal näed.
Sest saab küll.*

Kolmas päev on Jumala päev

■ Joosep Tammo, Pärnu Immaanueli kogudus

Ikka ja jälle küsime: „Millal elu lõpuks normaliseerub? Millal see koroonapaus ükskord lõpeb?” Lootus, et see kõik lõpeb ülestõusmispühadega, on osutunud petlikuks. Kevad avaneb pungunga järel, kuid kirikute ukсед jäävad ikka veel suletuks. Isegi Jeruusalemma Hauakiriku uks oli seekordsetel pühadel suletud. Kirik oli inimestest tühi.

Kuidas nendes oludes kõnelda ülestõusmisest? See on põhimõtteline küsimus. Kristlik kirjanik ja preester Wilhelm Brunen on öelnud: „Surnud ei jookse lihtsalt niisama ringi.” Ülestõusmist ei saa märkida kalendrisse, sest see ei toimu pärast kolme päeva, vaid „kolmandal päeval”. See on oluline erinevus. „Kolmas päev” ei ole ainult ajalooline, vaid ka teoloogiline aeg. See tuletab meelde prohvet Hoosea sõnumit: „Tema teeb meid elavaks kahe päevaga, kolmandal päeval aitab ta meid üles ja me võime elada tema palge ees” (Ho 6:2). „Kolmas päev” on Jumala päev. Tema palge ees on kõik teisiti, ootamatu ja kordumatu.

Uus Testament rajaneb kogemustel, mida ei saa esile kutsuda ja kalendrisse kavandada. Ülestõusnud Issandaga kohtumise jaoks ei ole inimeste retsepti. Neli evangeeliumi kirjeldavad neljal erineval viisil uue tõelisuse läbimurret. See juhtub nädala esimesel päeval ja vara hommikul ning tunnistajaks on naised. Kuid mida nad kogevad, on kirjeldatud erinevalt.

Evangelist Matteus kasutab Vanas Testamendis

ettekkuulutatud sõnu. Kõik toimus nii, nagu Kiri oli ette kuulutanud. Maavärinad olid saatnud Jumala suuri ilmutusi. Kui Jumal tegutseb, siis maa väriseb. Ingel astub taevast alla ja raputab maailma. Ta raputab inimesi, kes on Jumala ligiolust üllatunud. See käib kõigepealt haua ette pandud valvurite kohta, kes pidid hoolitsema, et „surnud ei saaks vabalt ringi joosta”. Äkitselt ilmuva ingli sõnum kuulub aga naistele, kes tulid surnut leinama: „Teie ärge kartke! Ma tean, et te otsite ristilöödud Jeesust. Teda ei ole siin, ta on üles äratatud...” (Mt 28:5j). On kirjutatud, et nad lahkusid haualt „kiiresti”. Nad pöörasid surmale selja ja kiirustasid jüngrite juurde. Sõnum elust ei kannatanud edasilükkamist.

Johannese evangeeliumi ülestõusmise hommiku kirjeldus on vähem dramaatiline, kuid see-eest suunatud rohkem tunnetele. Sündmused algavad pimeduses. Naistest on teekonna ette võtnud ainult Maarja Magdaleena. Ta näeb avatud hauda ja järeldab sellest, et armastatud õpetaja keha on ära viidud. Ta nutab. Kaks inglit kõnetavad teda. Ta ei imesta. Seejärel kõnetab teda Jeesus, kuid ta ei tunne Jeesust ära. Nüüd kõnetab Jeesus Maarjat nimepidi ja ülestõusmine muutub talle elu reaalsuseks.

Kui evangeeliumid kirja pandi, oli Jeesuse ristilöömisest ja ülestõusmisest möödunud rohkem kui põlvkond. Evangelistide mälestustest olid tuhmunud ehk mõnedki detailid, kuid kohtumised ülestõusnud Issandaga toimusid ikka ja jälle. Mitte tühi haud, vaid sõnum ülestõusmisest kuulutas võitu surma üle „kolmandal päeval”.

Keegi tänases maailmas ei oska öelda, millal tundmatu viirus võidetakse ja algab taas normaalne elu. Kuid tuleb ka see päev, mil tänavakohvikud ja kirikud on taas avatud. Aga kohtumine ülestõusnuga sellest ei sõltu. Seda ei saa keegi takistada, sest täna, kui sa seda loed, on „kolmas päev”, sinu kohtumise päev ülestõusnud Issandaga. ■

◀ Kahekaupa teele minnes ja Jeesusest rääkides võib ta sageli ilmuda ja äratuntud saada.

27. MÄRTS
KELL 18:00

Ühtäkki sõltus koguduste meediatööst enneolematult palju ja oli aeg terve Eesti kristlaskonnaga välja astuda.

▲ Pastor Jakob Remmel tõi ärimaailmas üha enam populaarsust koguva „häkaton“ (ingl k *hackaton* – programmeerimismaraton) koguduste konteksti.

Häkaton – ettevõtluse nippe evangeeliumi levitamiseks

■ Marlen Pihl, 3D koguduse meediajuht

Nii mitmedki vaimuliku töö juhid saavad aeg-ajalt tõmmata paralleele ettevõtte ja koguduse vahel – mõlemad on ju omaette organisatsioonid, mille toimimiseks vajame asjakohast strateegiat, head meeskonda ja inspireerivaid eesmärke. Seetõttu oleme ka 3D koguduses noppinud n-õ paremaid palasid ärimaailmast, mis võiksid kaasa aidata Jeesuse antud sõnumi levikule. Häkaton pärineb algusest IT-ringkondade häkkekultuurist, mida tänaseks on kasutusele võetud ettevõtluse ringkondades (nn *startup*-häkatonid). See on rühmatöö formaat, kus eri valdkondade inimesed koondavad kokku oma ideed ja oskused ning mille tulemusena valmib lühikese aja jooksul, intensiivse panustamise käigus, lahendus püstitatud probleemile.

Märtsi keskel kehtestatud eriolukord oli lõpuks ajendiks, kus Jakobi mõtetes ringlunud idee häkatonist formuleerus kiirelt tervikpildiks. Ühtäkki sõltus koguduste meediatööst enneolematult palju ja oli aeg terve Eesti kristlaskonnaga välja astuda. Kiire reageerimine viis selleni, et juba kuu lõpus, 27.–28. märtsil leidiski aset koguduste häkaton. Lahendust otsiti probleemile: „Kuidas võiksime antud kriisiolukorras luua innovaatilisi lahendusi evangeeliumi kuulutuseks, jüngerluseks ja inimeste teenimiseks?“

Eriolukorrast kannavad paljud kogudused *online*-keskkonnas üle oma jumalateenistusi. Usume, et see oli hea algus, kuid samas näeme inimeste vajadust enama järele kui üksnes videoteenistuse sisu, mida läbi Interneti avaruste tarbida. Kuigi füüsiliselt olid mõned ukсед

siia maani sulgunud, siis avab Jumal nii vaimulikult kui virtuaalselt uusi aknaid inimestega suhtlemiseks ja kuningriigi töö levikuks.

Nädal enne häkatoni oli võimalus esitada oma ideed ja probleemid, mida ürituse raames võiks arendusele võtta. Kokku laekus 15 unikaalset ideed erinevatel teemadel: „kadunuteni“ või hinge-kriisis inimesteni jõudmine, väärtuslike kristlike materjalide, ülistuse ja inimeste tunnistuslugude kättesaadavamaks tegemine, suhtluskeskkondade loomine, heategevus kriisi olukorras jpm.

Reede õhtul jõudiski kätte aeg, kus osalejad tulid kokku virtuaalse platvormi kaudu ja idee autorid esitasid oma nägemuse lahenduse suunast. Koos autorite ja kuulajatega võttis häkatonist osa ligi 25 inimest. Mitmed ideed koondati kolme rühma ja jaguneti meeskondadesse, kus järgnes intensiivne arutelu ning prototüüpide ettevalmistus. Järgmisel hommikul tutvustati lühidalt oma lahendusi ja jätkati arendustegevustega. 24 tunni lõppedes koguneti taas ning esitleti oma prototüüpe ja edasisi samme. Häkatoni käigus sündisid järgmised ideed:

Jututuba „Karantiinijutud“ – tööpäeva õhtuti toimuvad 3D inimeste juhitud saated koos külalisosalejatega, kus arutletakse päevakajalistel teemadel. Kõigil kuulajatel on võimalus küsimusi esitada. Põnevate vestlustega alustati juba häkatonile järgnenud nädalal.

Online-hingehoiu nõustamisplatvorm „SinuABI“ – loodav veebileht, kus koostöös vabatahtlike kristlastest

kogemusnõustajate ja professionaalidega aidatakse hinge-kriisis olevaid inimesi tasuta kirjalike vestluste teel. Veebileht ja sisu on hetkel aktiivse arendamise all.

Oma tunnistuslugude jagamise platvorm – *MyStory.me* kodulehe näitel luua eestikeelne „Minu lugu koos Jumalaga“ keskkond, kus vaataja saab astuda suhtlusesse tunnistuse jagajaga ja esitada küsimusi.

Eestimaa esimene teadaolev kristlaskonna ühine häkaton oli igapidi edukas. Alati võiks ja saaks rohkem „nähtavat“ välja pigistada, kuid nähes, kuidas ürituse käigus loodud ideed ja lahendused panid osalejatel silmad särama, mõtte tööle ning töid missioonitundlikkuse, et siit saab midagi suuremat Jumala auks välja kasvada, võib kokkuvõtvalt tsiteerida: „Usk on loodetava tõelisus, nähtamatute asjade tõendus“ (Hb 11:1). ■

“APPI! MA EI JAKSA ENAM PRODUKTIIVNE OLLA!?”

VALDUR ROSENVALD
HERMAN JÜRGENS
RAEL-ASTRID VÄER

8. APRILL
KELL 19:00 - 20:00

NII TORE, ET VÄLJAS ON
NOVEMBRIPIMEDUSE ASEMEL
APRILLIPÄIKE, LINNULAUL JA
LOOTUSEST PAKATAVAD PUNGAD!

Oma rahu ma annan teile

■ Karita Kibuspuu, Sõbralt Sõbrale nõustamiskeskuse
psühholoog ja pereterapeut

Me oleme ootamatult sattunud elama aega, kus meie mugav, turvaline ja harjumuspärane argipäev on pahupidi pööratud ning peaaegu miski pole enam endine. Üksinda elavad inimesed on äkitselt isoleeritud oma väikestesse elamistesse ja pered võistlevad kodus vabade ruutmeetrite, külmkapis leiduva toidu ning arvu-
tiekraanide pärast. Kes ei tunne puudust seltskonnast, tunneb suure tõenäosusega puudust iseolemise võimalustest ja seitsmeliikmeline perekond avastab jalutama minnes end kohalikku naabruskonda turvava politseibussi kõrgendatud tähelepanu alt – nii arvukas rahvakogunemine lihtsalt vajab lähemalt kontrollimist.

Igasugune ootamatu muutus tõstab stressitaset ja tekitab ärevust. Isegi siis, kui see muutus on oma olemuselt positiivne. Praegune eriolukord on aga kaugel positiivsusest: lisaks pea peale pööratud argiritiini kummitab koduakende taga nähtamatu koroonaviirus, mis paneb muretsema, kui mitte enda, siis vähemalt eakate sugulaste tervise pärast, ja lõpuks kusagil silmapiiril terendav majanduskriis, mis lisab üldisesse ärevusse veel portsu ebakindlust. Seda kõike oleks tunduvalt lihtsam taluda, kui keegi ütleks, kui kaua see veel kestab... Kuid meedia pakub arvamusi, mis kõiguvad äärmusest äärmusesse ning on kokku võetavad tõdemusega: hetkel seisame silmitsi teadmatusena ja määramatusena.

Peaaegu miski pole enam endine. Peaaegu. Piiblis on kirjas: „Jeesus Kristus on seesama eile ja täna ja igavesti!” (Hb 13:8). Seesama Jeesus ütleb: „Mina olen hea karjane... Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti” (Jh 10). Ja veidi edasi: „Rahu ma jätan teile, oma rahu ma annan teile. Mina ei anna

teile nõnda, nagu maailm annab. Teie süda ärgu ehmu ega mingu araks!” (Jh 14:27). Kätte on jõudnud aeg, mil iga kristlane seisab silmitsi isikliku usuprooviga: kas ma päriselt ka usun, et Jeesus on see, kelleks Piibel teda tunnustab?

Küll on imeline teada, et ei isolatsiooni- ega karantiinipiirangud ulatu kammitsema meie suhet Jumalaga! Veelgi enam, üleöö tühjaks kustunud kalendrid ja distantsile taandunud sotsiaalne suhtlemine kingivad meile erilise võimaluse lõpuks ometi võtta rohkem üks ühele isiklikku aega oma Issandaga. Nicky Gumbel on öelnud: „Kui tahad, et Jumala vägi sinus tegutseks, tuleb veeta aega Jumalaga, kuulates tema häält.” Selle, kes me oleme, defineerib paljuski, kelle seltsis me aega veedame. Mida rohkem laseme end kanda päevakajaliste uudiste voolust, seda rohkem võime kogeda ebakindlust ja ärevust – just see on, mida „maailm meile praegu annab”. Loomulikult on oluline ennast maailmas toimuvaga jooksvalt kursis hoida, kuid veelgi olulisem on, kelle seltsis me igapäevaselt rohkem aega veedame: kas (sotsiaal)meedia või Jumala sõnaga? Igal päeval on meie ees valik: kas süveneda rohkem ärevuse või rahu allikasse?

Samasugust tasakaalu on vaja leida ka peresuhetes. Isolatsioonielu on palju kiidetud kui erilist võimalust veeta kvaliteetsega koos oma kõige lähedasematega. See on täiesti õige – praegu saame eriliselt pöörata tähelepanu nendele, kellega koos me tavaelu kiiruses häbiväärselt vähe ärkveloleku aega veedame. Kuid pereinimestel on oluline teadvustada, et iga inimene vajab ka hetki iseendaga olemiseks. Iga inimene – muuhulgas juba üsna pisike – vajab lisaks lähedastega

koosolemisele privaatselt aega iseendaga. Kui kodus on palju rahvast või vähe ruumi, tuleb iseolemist teadlikult planeerida ja vahel on vaja seda ka teiste pereliikmetega läbi arutada. Suured lapsed mõistavad juba ise ema/isa vajadust veidi aega omaette olla, väiksemate puhul tuleb appi paluda teine lapsevanem või kasutada ära lõunauinaku, lastesaate vms tegevuse aega. Puhkust üksteisest vajavad ka lapsed, iseäranis need õed, kes ühist tuba jagavad ja koduse elurütmiga tõttu pidevalt teineteise seltskonnas viibivad. Siin on vanemate vastutus appi tulla ja pakkuda õdedele võimalust getutseda pere erinevates kooslustes.

Üksinda elades on väljakutse vastupidine: kogeda seltsi ja lähedust. Õnneks elame ajal, kus tehnika tuleb appi ja sõbrad, sugulased või kogudusekaaslased on vaid ühe telefoni- või videokõne kaugusel. Ja kuigi kaugsuhtlus ei ole seesama, mis kallitega samas ruumis olemine, on see kindlasti parem kui lausisolatsioon. Praegu on hea aeg meelde tuletada kõik need toredad inimesed, kelle käekäik meile tegelikult vägagi korda läheb, kuid kellega elu kiirteel võidu kihutades pole ammu olnud mahti ühendust võtta.

Ja viimaks tasub tähele panna, mis on minu mõtete keskpunktis? On mu fookus suunatud sellele, mis kõik valesti on? Või hoopis sellele, mille eest ma saan tänulik olla? Kui ma olen täna terve ja mu kõht on täis, siis on ju põhjus tänuks, mitte muretsemiseks homse pärast. Nii tore, et väljas on novembripimeduse asemel aprillipäike, linnulaul ja lootusest pakatavad pungad!

„Ärge siis hakake muretsema homse pärast, sest küll homme päev muretseb ise enese eest!” (Mt 6:34). ■

PALVE ILMA EEST

„Aga mida te teete katsumispäeval ja tormis, mis tuleb kaugelt? Kelle juurde te põgenete abi saama?” (Js 10:3).

Algusest peale on usklikud mõistnud, et ilmastikuolud on viimselt Jumala käes. Tema võib tormil lasta tulla, aga tema võib ka omasid selle eest hoida. Sellepärast palutakse läbi aastatuhandete hea, sõbraliku ja viljakusele soodsa ilma eest. Palutakse ka selle pärast, et keegi ei jääks tormi kätte. Keskaegsed palved sisaldasid isegi maagilisi elemente, et hirmutada loodusjõude kuidagi siduda. Põua ajal suunduti protsessioonis põldudele, et vihma paluda. Saksa kultuuriruumis on aprillist kuni septembrini palutud jumalateenistuse lõpus ilma pärast.

Muidugi on suhtunud sellistesse palvetesse ka elarvamusega, sest need tundusid vägagi maagiliste katsetena ilmastikku mõjutada. Seoses meteoroloogia arenguga vähenes ka huvi selliste palvete vastu. Ometi on kaasajal ilma eest palvetamise küsimus aktuaalsem kui kunagi varem. Paludes ilma eest, palume õnnistust põllule, aiale, metsadele ja merele.

Sellised palved kutsuvad meid üles loodust teadlikumalt ja vastutustundlikumalt hoidma. Loodus on nii kingitus

kui ülesanne. Otsides oma elule Jumala õnnistust, vajame ka ilma õnnistust.

„Ja vaata, järvel tõusis suur torm, nii et lained katsid paadi. Aga Jeesus magas. Ja jüngrid tulid ta juurde ja äratasid ta üles, öeldes: „Issand, aita! Me hukkume!” Tema ütles neile: „Miks te olete nõnda arad, te nõdrausulised?” Siis ta tõusis püsti, sõitles tuuli ja järve ning järv jäi täiesti vaikseks” (Mt 8:24–25). TK

KELDI PALVED – PALVEID JA ÕNNISTUSSOOVE HEBRIIDI SAARTELT ŠOTIMAALT“ ON KAUNIS RAAMAT USUINIMESE ELUST KESK LOODUST.

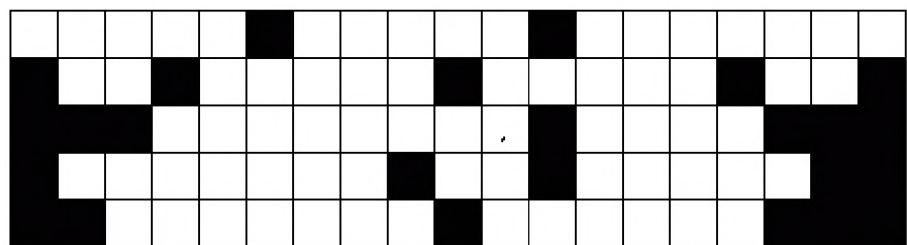
▼ Vihma järel särav vikerkaar meenutab uskujale Looja lepingutruudust. Foto: Mati Bärenson

Piibli juhised hakkamasaamiseks eriolukorras

Ruudustikus on vasakult paremale lugedes üks mõte Piiblist.

Iga täht ruudustiku all on õiges tulbas, ent mitte õiges järjekorras (st ülemine täht ruudustiku all ei pruugi olla ülemine täht ruudustikus). Kui paigutad tähed tagasi ruudustikku, saad piiblisalmi, mis vastab pealkirjas olevale küsimusele. Sõnavahesid tähistavad mustad ruudud. Kõik salmid oleval kirjavahemärgid on ruudustikus ette antud. Piiblisalm on võetud 1997. aasta piiblitõlke järgi.

N E L K E A
 Õ I G U K A N A K Õ H N
 J K A O S K A A J A A D I G A
 K A J U E E G L D E L T T A V I L
 O S O L Õ D G A A T T U O L E V K A T

Eelmise Tähesaju „Mida küsib Issand ennastõigustavalt nurisejalt?” lahendus on kirjas Jn 4:4: „Aga Issand küsis: „Kas sul on õigus vihastada?”“

Ettevalmistus kuulub alati Jumala plaanidesse!

■ Ragne Kivimets, Mission Estonia Worship misjonär

Vastas **Sander Tulk**, IV kursus

INTERVJUU

Miks tulid seminari õppima?

Jumala kutse ja Jumala juhatuse. Pool aastat palvetasin selle pärast. Mu pastor Margus Mäemets soovitas.

Mis on sind KUSi puhul kõige enam üllatanud?

Kõik olid nagu õed ja vennad, omavahel läbi põimunud. Mind on üllatanud osaduslikkus.

Kas siin õppimine on sinu jaoks ka midagi muutnud?

Sügavam arusaam ja teadmine Jumalast tahes tahtmata muudab meid. Mulle meeldib võtta seda kui trenni tegemisenä: kui teed regulaarset trenni järjepidevalt, siis sa muutud. Ise ei pruugi sellest aru saada, aga teised näevad ja siis sellest peegeldusest saad aru, et tõesti on see mind mõjutanud. Mu pastor ütles mulle: „Ma näen, et sa oled sügavamaks läinud, armulisemaks muutunud.” Seda oli huvitav kuulda, ma ise ei olnud seda päris näinud.

Oled sa proovinud nüri noaga kartuleid koorida? Või kehvade jalanõudega pikka maad kõndida? Mõlemal juhul on tulemuksiks villid.

Sama lugu on Jumala riigi tööga – kui sul on head töövahendid ning korralik ettevalmistus, siis oled palju paremini kaitstud läbipõlemise ja valede valikute eest. Lisaks väärivad su parimat ettevalmistust nii Jumal kui inimesed, keda teenid! Usu mind, rektor Einikest, vaimulikust teenimisest võib saada tõeliselt vaimustav kogemus!

TUDENGITE KOGEMUSED:

Jael Puusaag: „Minu jaoks on parim KUSis valitsev Jumalat austav ja Kristusele keskenduv atmosfäär. Igal pool mujal olen ainuke kristlane, aga seal saan samal lainepikkusel inimestega ühiselt oma vaimulikke patreid laadida.” (II kursus)

Otto Aavistu: „KUSi astudes avanesid mulle uksed ja tutvused, millistest ma enne ei osanud mõelda ega isegi unistada. Saan kogeda läbi-proovitud ja töötavat meetodikat, mis on vajalik igapäevases usuelus, et meie usk ja armastus oleks arenev ja viljakandev.” (IV kursus)

Herkis Roosimaa: „Seminar on minu jaoks rohkem kui teoloogia õpingud! Lisaks suurepärasele teadmistele on see kasvatanud minu vaimulikku elu ja õpetanud mind armastama inimesi, kes mind ümbritsevad.” (IV kursus)

Nüüd rohkem kui kunagi varem on Jumala riigile vaja töötegijaid. Nooremaid ja vanemaid, mehi ja naisi. Seminaris on keskkond, kus üliõpilased saavad vaimulikult tugevamaks, leiavad oma annid ja arendavad need teiste teenimiseks. Kui Sina tunned juhupotentiaaliga inimesi, siis julgusta neid õppima tulema. Ja kui tunned ise Jumala kutset, siis...

KUS.KOGUDUSED.EE

VASTUVÖTUVESTLUS TOIMUB TALLINNAS 10. AUGUSTIL.

JUMAL EI UNUSTA

■ Joosep Tammo, Pärnu Immaanueli kogudus

Üks asi on saada teada, et hea sõber on muutunud dementseks, kuid teine asi on teda külastada ja kogeda, et ta ei tunnegi mind enam. See on valuline ja irriteeriv kogemus. Veelgi halvem on, kui selleks inimeseks on oma isa või ema. Kuid enamasti ei ole dementsed inimesed oma unustamisest teadlikud. Nad on unustanud nii-öelda ka selle, et nad on unustanud, ja see unustamise unustamine hoiab neid meeletehete eest. Tõsi on aga see, et dementseid inimesi on meie ühiskonnas üha rohkem ja rohkem.

Peale meditsiinilisel diagnoositava dementsuse on ka teistsuguseid dementsuse vorme, mis levivad veelgi kiiremini. Üheks selliseks on religioosne dementsus. Jumal on suures osas ühiskonnast „unustatud“. Tema, kes oli aastasadu Euroopa kultuuri kese, kujutava kunsti, kirjanduse ja muusika keskne teema, kellele pühendatud pühad aasta käiku korrastasid, kellele pühendatud pühakojad ilmestasisid linnapilti ja keda meenutasid argipäevatavad, on korraga unustatud. Tema, kes oli nii tuttav ja kõigile iseendastmõistetavalt teada, ei mängi inimeste elus enam mingit rolli. Ta on enamuse kaasaegsete kollektiivsest teadvusest kadunud. Ta on maetud paremal juhul muuseumi sügavustesse

► Ära unusta mind lill on kui kaunis salm loodusetempli põrandal, ilus silmale ja kõnekas südamele. Foto: Päivi Palts

ja kontsertsaalidesse, kus mängitakse vana muusikat. Erinevalt meditsiinilisest dementsusest ei tunne religioosne dementsus seni mingit unustamise armu, kui ka Jumala unustamine kui selline on ununenud. Lõpuks unustamist kui sellist enam ei märgata, rääkimata kahetsusest. Jumal on lihtsalt kadunud.

Tõsine diagnoos –, kuid samas ka puudulik diagnoos! Rohkem või vähem oleme inimestena alati religiooselt dementsed olnud. Jumala unustamine on vaid teine väljendus patu kohta. Patt ongi mõistetav Jumalast lahutatuse või temast kaugelolekuna. Praegune olukord näitab meile varjatud haigust, mida aastasadu on kaetud „kristliku kultuuri“ tekiga. Kuid see diagnoos on puudulik ka seetõttu, et siin ei kirjeldata, kuidas unustatu ise sellesse suhtub. Meditsiinilise dementsuse puhul on otsustava tähtsusega asjaolu, et haiget ümbritsevad inimesed, kes talle ta haigusest hoolimata ustavaks on jäänud. Religioosse

dementsuse juures on otsustav, et unustatud Jumal unustajat ei unusta.

Emmause tee loole võiks sellisest vaatepunktist lähtuvalt läheneda uut-moodi: mõlemad jüngrid, kes olid Jeesusega lähedalt seotud, ei tunne teda enam ära. Nad on unustanud, kes kõnnib koos nendega. Ta on nende jaoks tundmatu. Nad on Jeesuse suhtes dementsed. Nii jõutakse humoorikate hetkedeni, mis on üsna sarnased vestlustest dementsete inimestega. Näiteks on nad hämmeldunud, et tundmatu ainsana ei tea, mis Jeruusalemmas on juhtunud. Nad räägivad sellest oma kaaslasele, kes tegelikult ainsana tõeliselt teab, mis juhtus. Nad räägivad temast, märkamata, et see, kes kuulab, ongi too, kellest nad räägivad. Me võime kujutleda, kuidas Jeesus heatahtlikult ja kannatlikult muigas nende jutu peale. Just nii suhtume meiegi dementsetesse.

Täielik diagnoos kõlab: meie unustame Jumala, aga tema ei unusta meid. Ta kõnnib nendega, kes eemalduvad Jeruusalemmast, kirikust ja Jumalast. Ta püüab meid ravida: ta selgitab sõna, ta murrab leiba ja siis nad „ärkavad“, mitte tänu ravija ratsionaalsusele, vaid viisile, kuidas ta seda kõike teeb. Alles leivamurdmise juures mõistavad nad seda, millest äsja räägiti, ja ärkavad Jumala unustusest.

Kui see väike hulk, kes täna pole veel Jumalat unustanud, küsib, kuidas nad võiksid oma kaasaegseid aidata Jumalat taas leida, võiksimme Emmause tee sündmusest õppida: kuidas kannatlikult kuulata, targalt olukorda selgitada ja väsimatult leiba murda.

„Kas naine unustab oma lapsukesega halasta oma ihuvilja peale? Ja kui nad ka unustaksid, ei unusta mina sind mitte“ (Js 49:15). Tänu Jumalale, et Jumal ei ole dementne. ■

▲ „Teie vana eani ma olen seesama...“ (Js 46:4). Foto: Ermo Jürma

VL 132
KÕLAGU KIITUSELAULUD
W. Luhn

Kõlagu kiituselaulud, rõõmuga hõisake nüüd!
Kristus on üles ju tõusnud! Heliseb inglite hüüd.
Vahid ja pitsar ei pidand; surmgi ei keelata võind.
Mida kord jüngerile töötand, seda Ta ustavalt teind.

Lahti on Eedeni värav. Vaenlased võidetud on.
Tumedast hauast ju särab taevalik valgus ja kroon.
Ingel on hiilgusest tulnud, hauda ta astunud nüüd.
Kristus on üles ju tõusnud! Heliseb õnnelik hüüd.

Miks te siit surnute juurest Issandat otsite nüüd?
Tema on jälle te juures, murest ka vabastab teid.
Tema on rahu ja elu. Tema sees lõpeb kõik hirm.
Temata teile jääb valu, otsatu häda ja surm.

